Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 64 (16287) | 1983 оной мартын 18, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Соведтэ, облсовпрофто, ВЛКСМ-эй обкомдо

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН БАЙГУУЛАГДАҺААР 60 ЖЭЛЭЙ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН ТУХАЙ

Республикын ниислэл хото Улаан-Үдэ городой түрүү коллективүүдэй жэшээгээр республикын нэгэдэлнүүд, предприятинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдтэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Энэ мүрысөөн республикын арадай ажахын 1983 оной хүгжэлтын түсэбүүдые болон абтаһан социалис уялгануудые сүм дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Республикын ойн баярта зорюулагдаһан энэ мүрысөөе дэмжэн, КПСС-эй Буряадай обком, республикын Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обком мүрысөөндэ түрүүлэгшэдые урмашуулхын тулада КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой ба ВЛКСМ-эй обкомой Ойн баярай тусхай хүндэлэлэй грамота баталба. Энэ грамотаар шагнагдаха эрхэдэ 1983 оной табан һарын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн, мүн хахад жэлэйнгээ түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ аргатай коллективүүд хүртэхэ байна.

Социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан коллективүүдые энэ шанда хүртөөхэ зууршалга байгша оной июниин 1-дэ гүйсэд бэлдэхээр КПСС-эй горкомууд болон райкомууд уялгалагдаа.

Любовь Ефремовна Чикишева Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой аппаратна цехтэ долоодохи жэлээ электро-гагнууршанаар хүдэлжэ байна. Энэл цехтэ тэрэнэй нүхэр В. Б. Чикишев мүн лэ электро-гагнууршанаар хүдэлдэг юм. Нэгэ бүлын хоёр хүдэлмэришэд түсэбүүдээ хэдо үлүүлэн дүүргэдэгээрээ цех, завод соогоо үнинэй шалгаранхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электрогагнууршан Л. Е. Чикишева ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЖЭЛГЭНҮҮД, НЭЭЛТЭНҮҮД

1982 оной хүдэлмэриин дүнгүүд ба КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр хүдөө ажахын эрдэм ухаанай зорилгонууд мартын 16-да Москвада болоһон ВАСХНИЛ-ай академигүүд ба гэшүүн-корреспондентнүүдэй жэл бүри үнгэргэгдэдэг хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэө.

«Карл Марксын һургаал ба мүнөө үеын аграрна асуудалнууд» гэһэн элидхэл ВАСХНИЛ-ай нэгэдэхи вице-президент, академик А. А. Никонов хэһэн байна.

Академиин һалбариин ба нютагуудтахи отделенинүүд, эрдэм шэнжэлэлгын институдууд хүдөө ажахын шухалын шухала асуудалнуудаар комплексно шэнжэлгэнүүдые хэнэ гээд президиумэй ахамад эрдэмтэ секретарь, ВАСХНИЛ-ай академик В. А. Назаренкын тоосоото элидхэл дотор тэмдэглэгдээ. Үгэ хэлэһэн хүнүүд энээн тухай хэлээ.

Агропромышленна комплекс бүридхэхэ, АПК-гай һалбаринуудай хүдэлмэрине түсэблэхэ, залан хүтэлбэрилхэ хэрэгые нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудаар методическа документнүүд, дурадхалнууд ба заабаринууд үйлэдбэридэ дамжуулагданхай.

Гэхэтэй хамта шэнжэлгэнүүдэй эршые шангадхаха, ашаг үрые дээшэлүүлхэ, шэнэ зүйлнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые түргэдхэхэ шухала. Агропромышленна комплексын хүдэлмэрине нарижуулан һайжаруулха шухала. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ба ажахын тоосоо нэбтэрүүлэн бэхижүүлхэ хэмжээнүүд дотор хүдэлмэриин аккордно-шангай түлбэриин гуримда оролго шухала удха шанартай.

Оробһото-бобово ургамалнуудай, кукурузын, наран сэсэгэй, олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногооной селекциин талаар ехэ зорилгонууд табигдана.

КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, шэнжэлэлгын хүдэлмэри түсэблэлгые, тааруугаар хүтэлбэрилгые һайжаруулха. ороной Эдеэ хоолой программаар тодорхойлогдоһон гол шэглэлнүүдтэ эрдэмтэдэй ба мэргэжэлтэдэй анхаралые элсүүлхэ гээд ВАСХНИЛ-ай һалбариин ба нютагуудтахи отделенинүүдтэ, институдуудта дурадхагдаа.

Жэл бүри үнгэргэгдэдэг суглаан дээрэ хүдөө ажахын эрдэм ухаанай талаар эрхим шэнжэлгэнүүдэй түлөө ВАСХНИЛ-ай алтан медальнууд эрдэмтэдтэ барюулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо А. Н. Каштанов суглаанай хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

ТАСС
ШЭНЭ ҺОНИН

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани мартын 16-да болобо.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, ажалай журамые шангадхаха талаар Ульяновска областиин арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, «Гүрэнэй ба ажалай журамые саашадань шангадхаха, ажалай нөөсэнүүдые һайнаар хэрэглэхэ талаар арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолые бэелүүлэн, партийна органуудай хүтэлбэри доро областиин арадай депутадуудай Соведүүд ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, предприятинуудта, эмхи зургаануудта ба организацинуудта ажалай журамые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн ажал ябуулгаяа эдэбхижүүлһэн байна гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Арадай ажахыда мэргэжэлтэдэй ажалһаа гаралга оролгые хорёолгодо, тогтууритай һайн ажалша коллективүүдые байгуулгада саг үргэлжын анхарал хандуулагдана. Арадай депутадуудай Соведүүд эдэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ, городуудай, районуудай, поселогуудай ба сельсоведүүдэй экономическа ба социальна комплексно хүгжэлтэдэ ехээр анхарна.

Хүн зоной ажаһуудалые хангадаг предприятинуудай ба эмхинүүдэй хүдэлмэрине гуримшуулха, тэдэнине ажалай газарта дүтэлүүлхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ байна.

Гэхэтэй хамта энэ хүдэлмэридэ ехэ дутуу дунданууд ушаржа байна гэжэ Президиум анхаралаа хандуулһан байха юм. Ниитын үйлэдбэрине эршэдхэхэ, ашаг урыень дээшэлүүлхэ, ажалай журам шангадхаха, хүдэлмэриин сагай гээгдэлые усадхаха нэмэлтэ хэмжээнүүдые бэелүүлхыень Ульяновска облсоведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ, Россин Федерациин бүхы Соведүүдтэ дурадхагдаба.

1982 ондо РСФСР-эй арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй бэелүүлһэн эмхидхэлэй хүдэлмэри тухай асуудалые Президиум хаража үзөө. Үнгэрһэн жэлдэ Россин Федерациин арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй бүхы ажал ябуулга партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн байгаа.

Арадай депутадуудай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхэ ба захиргаанай органууд эмхидхэлэй хүдэлмэрине саашадань һайжаруулгын хэмжээнүүдые абаха, Соведүүдэй сессинүүдтэ бэлдэлгын, тэдэнине үнгэргэлгын шанарые али бүхы талаарнь һайжаруулгада, сагүргэлжын комиссинууд болон депутадуудай үүсхэл эдэбхиие дээшэлүүлгэдэ, һунгагшадай захиануудые дүүргэхэ хүдэлмэрине шангадхалгада онсо анхаралаа хандуулха ёһотой гэжэ Президиум тэмдэглээ.

ССР Союзай шагнал олгохо хуулиие хэрэглэхэ талаар Россин Федерациин арадай депутадуудай Соведүүдэй 1982 ондо хэһэн хүдэлмэри тухай асуудалые мүн лэ хаража үзэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ М. А. Яснов заседаниие хүтэлһэн байна.

(ТАСС).

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ҮГЭ БАТА НАЙДАМТАЙ

Уржадэр Ленинэй орденто локомотив вагон заһабарилгын заводой дизельнэ цехтэ профсоюзай гэшүүдэй суглаан болобо. Партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажалай журам шангадхаха талаар ямар хэмжээнүүд абтажа байнаб гэһэн асуудал зүбшэгдөө, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин зарим тэды дүнгүүд согсологдоо. Энэ асуудалаар богонихон аад, тодорхой баримтануудтай элидхэл цехэй начальник А. С. Коренев хэбэ. Суглаанда хабаадагшад элидхэл зүбшэн хэлсэжэ, түрүүшын дүнгүүд, шэнэ зорилгонууд болон республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаха тухай асуудалнуудта анхаралаа хандуулаа.

Суглаанда партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев хабаадажа, үгэ хэлэбэ.

Зүбшэгдэһэн асуудалаар суглаанда хабаадагшад тогтоол баталан абаһан байна.

...Үдэшын 16 час 40 минутада цехэй улаан буланда хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд олоороо суглараа.

— Партиин ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые. Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгые манай цехэй хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүд үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, захяа заабаринуудыень бодото ажабайдалда бэелүүлхын түлөө түрүүшын үдэрһөө оролдожо байнхай, — гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. —Ажалай журам шангадхалга хадаа үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэ сэхэ нүлөө үзүүлдэг гэжэ бидэ өөрынгөө үдэр бүриин байдалһаа этигэнхэйбди. Һүүлэй гурбан жэл соо цехэй ажалшад гээгдэлһээ гаража, түйлаһан амжалтануудаа арьбадхахын тула эрид хэмжээ абадаг болонхой. Энэ хэлэһэнээ элидхэлшэ баримтануудаар батадхан харуулаа: 1981 ондо тус цехтэ ажалладаг 70 хүн ажалай журам эбдэжэ, ажалай 320 үдэр миинтэ хаягдаһан байха юм. Тиигэжэ 1981 ондо хараалагдаһан түсэбэй орёлдоо 90 процент дүүргэгдэһэн байгаа. Зүгөөр байгша оной түрүүшын хоёр һарын түсэбэй дүүргэлтэ 103 процентдэ хүргэгдөө. Гэхэтэй хамта, журам шангадхаха, ажалаа зүбөөр эрхилхэ талаар бүхы юумэн хэгдээ гэхын аргагүй.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгын болоходо, тус цехтэ журам эбдэдэг, ажалһаа һамшадаг, коллективээ гэдэргэнь татадаг хүнүүд олон бэшэ гэжэ элирхэйлэгдэнэ. Архи уугаад, ажалдаа мангарланхай ерэжэ, ажалшье хэхэгүй, голодоһо гаргадаг хүнүүдые суглаанда хабаадагшад сэдьхэлээ зэбүүрхэн дурдаа. Вторушин, Суворов, Нагорнов, Борисов, Павлов, Соснин болон бусад коллективэй нэрэ хүндэ гутаана, залуушуулда муугаар нүлөөлнэ гэжэ шанга шүүмжэлэлдэ ороо. Нёдондо жэлэй дүнгөөр элдэб аргаар журам эбдэһэн 100 шахуу хүн арбан гурбадахи салингаа хаһаргадаһан байна.

Урда жэлнүүдтэ тус цехтэ ажалай журамай һула байхада, хүн зон дуталдадаг, цехһээ гаража ошохошье ушарнууд дайралдадаг байһан һаа, мүнөө бусад цехүүдһээ дизельнэ цехтэ орохые хүсэдэг хүнүүд олошороо. Юундэб гэхэдэ, нэн түрүүн журам шангадхаһанай, ажал хүдэлмэрез эрхилхэдээ, бригадна подрядай ёһо гурим хэрэглэдэг болоһоной ашаар эндэхид түсэбөө дүүргэнэ, эбтэй эетэй хүдэлнэ, салингыньшье дээшэлээ гэһэн һураг суу тараа бшуу. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус цехэй 7 бригадын гэшүүд ажалда хабаадаһанайнгаа хэмжээгээр салин хүлһэ абадаг болоһон юм. Мүнөө жэлдэ цехэй бүхы хүдэлмэришэдэй хахад шахуу хубинь бригадна гуримаар хүдэлнэ. Энэ гурим нэбтэрүүлхэ талаар бригадир А. А. Гашевай хүтэлбэрилдэг бригада, ахалагша мастер Н. В. Черняевай участок түрүү, даган дууряамаар жэшээ харуулна.

Ажал эрхилхэ, журам шангадхаха хэрэгтэ хүтэлбэрилэгшын үүргэ сэгнэшэгүй ехэ гээд, дизельнэ комбинадай бюрогой начальник В. И. Подьячев мэдүүлээ. 1981 оной сентябрь болотор дизельнэ цех ходо гээгдэлдэ оронги, шүүмжэлэгдэдэг байһан. Теэд залуу, бэлиг шадабаритай начальнигтай болоходоо, тиимэ ехэ шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлээгүйшье һаа, түсэбөө дүүргэдэг болоһомнай сэдьхэлдэ урма баяр түрүүлдэг. Эндэ нюуса юумэн үгы, имагтал журам шангадхагдажа эхилһэн байгаа.

—Бригадирнуудай үүргэ, шанар тухай хэлсэнэбди,—гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлнэ. —Наймаанай газарта һайн шанартай эд бараа абахада аятай зохид байдаг бээз. Тэрээн шэнги манай бүтээһэн продукци хэрэглэгшэд абаад, сэдьхэлээ ходоо ханана гээшэ гү? Үгыл хаш, юундэб гэхэдэ, манай зарим ажалшад үндэр шанартай «ханилнагүй» гээд үгэ хэлэгшэ шүүмжэлээ. Һүүлэй үеын зарим тэды амжалтанууд коллективэй хүсые харуулаа, бидэнтэй сугтаа жэгдээр алхамаа татаха дурагүйшүүл энээн тухай бодомжолдог лэ,—гэбэ.

— Һүүлэй жэл хахад саг соо цехнай түсэбөө жэншэдгүй дүүргэдэг болоо. Энэмнай юунһээ эхитэйб гээд бодомжолдог хүм. Шэнээр ерэһэн хүтэлбэрилэгшэд, бодомжотой нарин түсэблэлгэ, ажалай журам — эдэ бүгэдэ нэгэ шэглэлтэйгээр, удаа дараалан бэелүүлэгдэхэдээ, ушар байдалые эрид хубилгана ха юм, — гээд слесарь Т. А. Бурдина хөөрэбэ. — Урдань участогай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд жиирэй хүдэлмэришэдтэй сугтаа архидаадшье абадаг һэн. Иимэ ушарта ямар журам, ямар эрилтэ байхаб даа. Мүнөө мастерай үдэрнүүд, журам тухай планерконууд үнгэргэгдэнэ. Теэд хүдэлмэришэдэй иимэ суглаанууд дээрэ миин лэ мастернууд хэлэдэг, журам эбдэгшэдые зэмэлдэг байдаг. Юундэ хүдэлмэришэд өөһэдөө нүхэдөө зүб харгыдань оруулхын түлөө оролдоногүйб. Манай участогай Щербаков январиин 24-дэ ажалдаа халамгай ерээ һэн. Тиихэдэ тэрэнтэй яһала хөөрэлдөөн болоо һааб даа. Теэд февралиин 6-да мүн лэ мангартайхан ерэхэдэнь, бригадир Шурыгин слесарь Шарапов хоёр Щербаковто хандажа: — Дахин иимэ ушарай гараа һаань, шамайе бригадаһаа намнахабди, — гээ һэн. Энэнь нилээд лэ даамгай һануулга болоһон байгаа, — гэжэ нүхэр Бурдина һанамжалаа.

Заһабарилгын участогай ахалагша мастер, цехэй нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ К. К. Булгатов үгэ хэлэхэдээ, нүхэдэй сүүд үнгэрэгшэ жэлдэ 14 хэрэг хараа, теэд сүүд дээрэ архиншадые, ажалдаа гарадаггүйшүүлые шүүмжэлхэдэ, олонхи хүн зон эдэбхигүйгөөр хабаададаг, ёһотой хүдэлмэришэн хүнэй хуулита эрилтэ соностонгүй үнгэрдэгынь халагламаар гээд К. К. Булгатов хэлэнэ.

Архиншадта, журам эбдэгшэдтэ тэсэмгэйгээр хандаха, тэдэндэ элдэб янзын буулта хэхэ, сагааруулха һэдэлгэнүүд эрид буруушаагдаха зэргэтэй гээд заһабарилгын участогай бригадир И. И. Красиков цехэй эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ А. С. Лабухина, угаагша В. Медведева гэгшэд хэлээ.

Хабсаралгын участогай ахалагша мастер Н. В. Черняев ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэ мастер онсо үүргэ дүүргэхэ уялгатай гээд зааба. Эрилтэ табижа, хүн зоной хүдэлмэри хинахатайгаа хамта туһа хүргэдэг, зүбшэл үгэдэг, өөрөө эрхим һайнаар ажалладаг бригадирые коллектив хүндэлдэг. Зүгөөр зарим бригадануудай соведүүд мүртэй хүдэлнэгүй, эдэбхигүй бригадануудай хүдэлмэришэдтэ эрилтэ табиха эрхэгүй байһаниинь ойлгосотой ха юм даа. Журам эбдэгшэдтэй эбсэһээр байтараа, гээгдэлдэ ороод, түсэбөө дүүргэхын түлөө амаралтын үдэр ажалладаг ушарнууд үзэгдэдэг гээд ахалагша мастер хэлэбэ.

— Үнгэрэгшэ 1982 ондо манай цех мүрысөөндэ 5 дахин шагналтай һуури эзэлээ һэн, гэхэтэй хамта бүри оло дахин илаха аргатай һэмди, теэд журам эбдэгшэд, архидагшад цехыемнай гэдэргэнь татаа һэн гээд слесарьнүүдэй бригадир, профсоюзай цехкомой түрүүлэгшэ Ю. Н. Родьев үгэеэ эхилбэ. — Ажалдаа гарадаггүй, журам эбдэдэг хүнүүдые одоо арбан хургаараа тооложо болохол, теэд зарим бригадануудай соведүүд эрилтэ шангаар табингүй, ажалда хабаадаһанайнь хэмжээе ёһын тэдысэ харуулдаг, гэмтэй хүнүүдые сагааруулдаг байха юм. Тиигэжэ гурим тогтоохогүйш. Манай бригадада 11 хүн хүдэлдэг. Нэгэ нарядаар хүдэлхэдөө, бидэ хүн бүхэнэй ажалдаа али зэргээр хандадагыень зүбөөр сэгнэдэг болонхойбди. Журам эбдэгшэдые нюудаг ушарнуудые саашадаашье элишэлжэ, зүб сэгнэлтэ үгэжэ байхабди гээд нүхэр Ю. Н. Родьев хэлэбэ.

Партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй хүндэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөнэй улам эршэдэжэ байһан тухай хөөрөө. Мүрысөөнэй манлайда республикын хүдэлмэришэн анги, нэн түрүүн Буряадай индустриин эхи табиһан ЛВРЗ-гэй түрүү коллективүүд дабшана гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Заводые һэльбэн шэнэлэлгэ ажалаа эмхидхэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ, шанарые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эрид ехэ нүлөө үзүүлхэ тиимэһээ энэ хүдэлмэри эр шэтэйгээр ябуулха шухала Шэнэ техникэ, түрүү техноло ги ашаглахатайгаа хамта ажа лай эмхидхэл нарижуулха журам шангадхаха гээшэ онс удха шанартай гээд үгэ хэлэгі зааба. Мүнөө бригадна по ряд нэбтэрүүлхэ, ажалда х баадаһанайнь хэмжээе т наринаар хинажа, имагтал э аргаар хүн бүхэнэй хубит тодорхойлхо эрилтэ табиг на. Эндэ бригадирнууд үүргэ дээшэлүүлхэ хэрэгт Нүхэр А. У. Модогоев рес бликын түрүү бригадануу ажалай жэшээ дурдаа. Б гадир, мастер хадаа ёһо хүмүүжүүлэгшэ байха зэ тэй, тэдэнэй һайн һа һургаал залуушуулай хэрэг соо үргэлжэлхэ ха юм. маха, арьбалха гэһэн Ле багшын захяа заабари му шье гол эрилтэ байһаар, дэлмэриин газар бүхэндэ малта арьбалалта хангаха хала гээд нүхэр А. У. М гоев хэлэбэ. Эдэ бүхы з гонуудые түргэнөөр бэе хэ хэрэгтэ заводой па на, профсоюзай, комсо организацинууд бүхы шадалаа элсүүлхэ уялга

Ажалай эмхидхэл нари һанай, журам шангадха ашаар республикымнай мэришэн анги шэнэ ам нуудые түйлажа, түрэл публикынгаа алдарта ойе тэй солотойгоор угтаха гэжэ найдажа байһанаа лэгшэ мэдүүлээ.

Суглаанда хабаадагш дарта ойе нэрэтэй хү гөөр угтахын тула бүх шадалаа элсүүлхэ, хүд шэн хүнэй үгэһэн ү гээд найдуулаа.

Партиин Улаан-Үдын комой нэгэдэхи се А. М. Беляков, ЛВРЗ чальник В. В. Саржа дой парткомой с А. Н. Колдунов гэгі лаанда хабаадалсаба.

Р. ГА

1983 оной

...ДӨӨГЭЙ ...АМТЫН ...ОДРЯД

...хынуудта хабарай тарилгын хүдэлмэри ... улам үргэдэжэ байна. Хүдөөгэй ажалшад ... жэлэй гурбадахи жэлэй үндэр баян урга... ай үндэһэ һуури табихые, малай үбэлжэл... тайгаар түгэсхэхые шармайн оролдоно. ... подряд хэрэглэдэг газарта таряашад ... дай ажалай эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдһээ дул... бигдаһан газарта ажал хэрэгынь илангаяа ... Эдэ коллективүүд харюусалга ехэтэй, үүс... й, гурим журамтай байһаараа хүсэтэй юм. ... түлэб гаргаша багатайгаар ехэ продукци аба...

...ЦК-гай Политбюро ээлжээтэ заседани дээрээ ... хозуудай үйлэдбэридэ хамтын подрядые нэб... аар эмхидхэлэй хүдэлмэрине шангадхаха ту... хаража үзэбэ. Мүнөө газарые, оньһото ... сад материальна нөөсэнүүдые, хүдөө ажахы... һомололгонуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр, ... хэрэглэлгын асуудалнуудай онсо шухала уд... й боложо байхада, үйлэдбэрине эмхидхэлгэдэ ... хандаха гэһэн эрилтэ табигдана гээд заседа... эмдэглэгдээ һэн. Ажахын тоосоое дары түргэ... үүлхэ, доторойнгоо нөөсэнүүдые бүри гүйсэд ... хэрэглэхын, түсэблэлгын, гүрэнэй ба ажалай ... шангадхахын түлөө кадрнуудай харюусалгые ... гээшэ энэ асуудалые шиидхэлгын түлхюур ...

... подряд хадаа партиин хараалһан зорилгону... алгын, хүдөөгэй ажалшадай зохёохы үүсхэл ... дээшэлүүлгын, ороной Эдеэ хоолой программые ... йгаар бэелүүлгын шухалын шухала эрхэ нүхэ... нэгэниинь мүн. Захиргаантай договор баталха... да гү, али звено газар, машинанууд болон ... нүүдые даажа абадаг, ажахын бэеэ дааһан ... болодог байна. Ажалшан бүхэнэй хубиин аша ... дбэрине хүгжөөхэ, продукциин шанарые һайжа... талаар ажахын зорилгонуудтай таарамжатайгаар ... гадаг байна. Подрядаар хүдэлдэг коллекти... р үрэ дүнгүүдые түйладаг, материальна нөөсэ... лээд арьбалдаг юм гэжэ элдэб нютагуудта ол... й дүршэл элирхэйлэн харуулна.

... олон арбаад мянган звено, бригада, отряд ажа... дхэлэй ба түлбэриин түрүү арга нэбтэрүүлэнхэй. ... Белгородско областьдо тэдэнэртэ тарилгын ... гурбанай нэгэ хубинь даалгагдаһан байна. Ни... Запорожско, Сурхандарьинска, Саратовска ба ... олон областьнуудта подрядые үргэнөөр хэрэглэдэг ... рядые нэбтэрүүлээд, ороһо таряа хуряажа ... эрид дээшэлүүлһэн ростовойхидой, тусхайлбал, ... вскэ районой таряашадай дүй дүршэл һургаал ... байна.

...ын подрядай булюу һайн тала бүгэдэндэ мэдээ... эшье зарим нютагуудта партийна, совет, хүдөө ... органууд тэрэниие сэгнэнэгүй, ажал хэрэгтээ һу... нэбтэрүүлнэ. Жэшээнь, Херсонско областиин Голо... ска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой В. ... енкын звено олон жэлдэ үндэр баян ургаса ур... хуряадаг байһаараа алдаршанхай. Механизатор... одрядаар хүдэлхэдөө, район соогоо эгээл үнэгүй ... ргуулжа, ажалай бүтээсын талаар хүршэнэрөө ... ахижа гараһан байна. Зүгөөр энэмнай мүнөө ... районой дотор шэнэ ёһоор тогтууритай һайнаар хү... ри ганса коллектив болоно. Новгородско областьн... ядые нэбтэрүүлгын үүсхэлшэд дэмжэгдэбэгүй. ... жэлэй урда тээ эндэ 90 ниимэ звено байһан һаа, нёдондо жэл оройдоол 10-ниинь үлэһэн байгаа.

...дые нэбтэрүүлгэдэ юун һаалта хэнэб? Зарим ... удай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй үүс... хигүй байлга. Ушарынь юуб гэхэдэ, коллективтэй ... баталхадаа, тэдэнэр амжалтатайгаар хүдэлхын ... ухала хэрэгтэй бүхы юумээр тэрэниие хангаха ... Зарим нэгэн эдэ бүгэдые бэелүүлнэгүй. Олохон ... ниимэ үзэгдэл тохёолдодог: бригада байгуулагда..., хүдэлмэринь муугаар эмхидхэгдэдэг. Механиза... ые гол ажал хэрэгһээнь таһалжа, тэдээндэ даал... полинуудые тушаалдаһан лэ хүнүүдтэ даалга...г. Иимэ шалтагаанаар нёдондо жэл Рязанска об... «Макеевский» совхоздо хоёр звено һандаран ... байгаа.

...дые шэнжэлэн нэбтэрүүлхэ гээшэ районно ба ...ой агропромышленна нэгэдэлнүүдэй соведүүдэй ...улашагүй шухала ажал хэрэгүүдэй нэгэниинь ... Тэдэнэр нарядгүйгөөр хүдэлхэ гуримые хүгжөөл... д тойбо ушаруулдаг бүхы юумые усадхаха, кол...дые һайн дураарнь эмхидхэн бүридүүлгын гол ...ые наринаар сахиха уялгатай. Мүнөө дээрээ ... эмхидхэлэй түрүү арга мал ажалда һулаар нэб...дэнэ. Агропромышленна комплексын бүхы һал...дта подрядые нэбтэрүүлхэ хэрэгые түйлаха шу...

...ын тоосоое нэбтэрүүлэнгүй бригадна подрядые ...жэ болохогүй. Продукци үйлэдбэрилхэ даабари ...алин хүлһэнэйнь хэмжээе механизаторнуудта тодорхойлхо гээшэ бага. Зарим газарта бүхы ажал хэрэгээ ...гээр лэ хизаарладаг байһаниинь халагламаар. Коллектив дотор алмалта арьбалалтын гуримые наринаар тодорхойлхые, нягта тоосоо болон хиналта тогтоохые түйлаха хэрэгтэй. Бригада гаргашаяа хороохо гэбэл, ...алаа үсөөн машинаар бэелүүлжэ, түлишэ, үтэгжүүлгэ болон үрэһэ гамтайгаар гаргашалха байна. Эсэсэй эсэстэ үйлэдбэриин фонднууд, капитальна һомололгонууд ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэдэг юм.

Даабаринуудай үндэһэ баримтатай байлга онсо удха шанартай. Түсэбүүдые зохёон табилгада бригадын гэшүүдые элсүүлэн хабаадуулдаг газарта зүб юумэ хэнэ гээшэ. Салин хүлһэеэ хубаарилгын үедэ механизаторнуудай һанамжа шиидхэхы удха шанартай байха ёһотой. Подрядаар хүдэлдэг бригадануудые, звенонуудые материальна талаарнь урмашуулгые дээшэлүүлхэ, тиин эдэ бүтэдын ургаса дээшэлүүлхыень, хүнүүдэй ажалдаа зохёохы ёһоор хандахыень түйлаха тодорхой хэмжээнүүд КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ хараалагдаһан байгаа.

Ажалай эмхидхэлэй ба түлбэриин шэнэ арга онолые нэбтэрүүлхэдээ, олонхи коллективүүд элдэб асуудалнуудтай ушардаг юм. Тэдэниие шиидхэхэдээ, нютагай эрхэ байдалые, зарим һалбаринуудай онсо шэнжэнүүдые хараадаа абаха шухала. Хүдөө ажахын органууд түрүү дүй дүршэлые һулаар нэбтэрүүлнэ, тэрэниие шэнжэлхэ хэрэг хангалтагүй муугаар табигданхай. Зарим ушарта звеное даагшад болон бригадирнууд агрономическа, зоотехническэ эрдэм бэлэдхэл багатай байна. Эрдэм ухаанай эмхи зургаанууд нарядгүйгөөр хүдэлхэ гуримда анхаралаа багаар хандуулна.

Агропромышленна комплексын һалбаринуудта подрядые хүгжөөхын тула партийна организацинууд ехэ юумэ хэжэ шадаха, хэхэшье уялгатай. Шэнэ арга онолые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хүдэлмэрез шангадхаха, энээнэй түлөө колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, подрядаар хүдэлдэг бригадануудые, звенонуудые эгээл хүндэтэй, дүршэл шадабаритай хүнүүдэй хүтэлбэрилхыень түйлаха хэрэгтэй.

Һайн шанартай, бүтээсэ ехэтэй ажалые, үүсхэл эдэбхиие, һүбэлгэн бэрхэ ябадалые урмашуулха экономическа ба эмхидхэлэй тиимэ эрхэ байдал байгуулха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Хүдөөгэй хамтын подряд али бүхы талаараа эдэ эрилтэнүүдтэ харюусана. Шэнэ арга онолые хаа хаанагүй нэбтэрүүлгэ хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар партиин XXVI съездын табиһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ горитой үүргэ дүүргэхэ байна.

(«Правда» газетын мартын 16-най түрүү бэшэг).

ШАГНАЛ

Олон жэлэй туршада һайн ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын шэлэй заводой ахалагша инженер-технолог Алексей Родионович **Болотовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Республикын партийна болон хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Мухар-Шэбэрэй районой «Путь Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Владимир Назарович **Козловые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Комсомолой ажабайдал

ЗОРИГТОЙ ЗАЛУУШУУЛ

Республикын колхоз, совхозуудта нийтын малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай хаһа ерэнхэй. Хүдөөдэ байдаг залуушуул энэ хэрэгтэ оруулдаг хубитаяа батадхан, үбэлжэлгын эхинһээ нилээд ехэ хүдэлмэри дүүргээ. Шандааһаяа туршаха ажал энэ үедэ хаа хаанагүй олдохо. Ямаршье фермэдэ гү, али отарада шиидхэгдээгүй асуудалнууд заабол байха. Тиимэһээ тусхай уряал, захиралта хүлеэнгүй хамсыгаа шуужа, улаан гараараа орохо хэрэгтэй. Комсомол-залуушуулай хамаархада хорюултай хэрэгүүд гэжэ үгы ха юм.

Жэшээнь, Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой Ангирай һү һаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллектив габшагай ажалаараа малай үбэлжэлгэдэ өөрынгөө хубитые оруулалсая гэһэн уряатайгаар комсомол - залуушуулай бүхы коллективүүдтэ бүри үбэлжэлгын эхиндэ хандаһан юм. Хүдөөгэй комсомолой организацинууд энэ үүсхэлыень үнэн зүрхэнһөө дэмжээд, өөрынгөө ажалай хубита тодорхойлоо һэн.

Мүнөө үедэ һү һаалиин фермэ, комплекснуудта, шахан таргалуулдаг гүүртэ, хонидой отарануудта 9 мянга гаран залуу малшад хүдэлнэ, мал ажалда комсомол-залуушуулай 248 коллектив байгуулагданхай. Республикын хүдөө ажахын үйлэдбэридэ бүхыдөө 27 мянган хүбүүд, басагад ажаллана. Зэдын, Хяагтын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй районуудай комсомолой комитедүүд малай үбэлжэлгые үнгэргэлгэдэ харюусалгатайгаар хандана. Промышленна предприяти, эмхи зургаанууд, һургуулинууд, фермэ, гүүртэнүүдтэй шеф ёһоной харилсаа холбоо тогтоожо, шэлбүүһэ, хулһа гэхэ мэтэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ, малай байрануудые заһабарилга болон сэбэрлэлгэдэ, малшадай гэрнүүдые һайнаар тухеэрхэ хэрэгтэ туһаламжа үзүүлдэг байха юм. Малшадые соёлой талаар хангаха хэрэгтэ мүн лэ горитой анхарал хандуулагдана.

Тэрэшэлэн һурагшад урданайхидал адляар энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Баргажанай районой Һүбын, Хэжэнгын районой Дунда-Худанай, Хурамхаанай районой Элһэнэй, Хориин районой Тээгдын, Гунхэнэй районой Горхоной дунда һургуулинуудай һурагшад үбэлжэлгын үедэ малшадта бодото туһаламжа үзүүлнэ. Тэдэнэр хэшээлнүүдэй һүүлээр даалгагдаһан фермэ, отарануудтаа ерэжэ, шэбэ шабааһа гаргалсана, тэжээл хубаарилгада туһална. Нийтэ-политическэ хүдэлмэридэшье шадал зэргээрээ хабадалсажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, улаан булангуудыень шэмэглэдэг, амаралтын үдэрнүүдтэ малшадай урда концерт, наада харуулдаг байна.

Һү һаалиин фермэнүүдэй комсомол-залуушуулай олохон коллективүүд табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээд, үбэлжэлгын түгэсэжэ байгаа үедэшье эршээ һуладхангүй хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда Хяагтын районой Хяагтын совхозой Хираанай-Адагай, Дүрээнэй, «Дружба» колхозой Энхэ-Талын, Алтайн совхозой Алтайн, Сэлэнгын районой «Эрдэм» колхозой Дэбээнэй, Сэлэнгын совхозой Ехэ-Сагаанай, Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» совхозой Хүһөөтын, Хориин районой Үдын совхозой Баян-Голой фермэнүүдэй коллективүүдые нэрлэмээр.

Тиихэдэнь үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө республикын залуу малшадай дунда социалис мүрысөө үүсхэһэн Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой Ангирай һү һаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллектив абаһан үгэеэ габшагай ажалаараа батадхан, уялгануудаа амжалтатай дүүргэнэ. Эбтэй эетэй энэ коллектив мүнөө районой социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябана. Залуу һаалишад, групкомсорг Вера Корнакова, Тамара Элоян, Лариса Кулюпина эрхим ажалаараа шалгарна.

Залуу бэрхэ һаалишад олон. Хэд бэ гэбэл, Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой Надежда Базарова, Кабанскын шубуунай фабрикын Валентина Игумнова, Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Владимир Бальжинимаев, Бэшүүрэй «Еланский» колхозой Георгий Скуратов, Хяагтын совхозой Лариса Цыремпилова, Захааминай районой Хамниин совхозой Наталья Дамбаева, Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» совхозой Елена Фомина гэгшэд болоно. Мүн республикымнай эрхим залуу хонишод ВЛКСМ-эй XIX съездын делегат, Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой Дамба Дамбинов, Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой Баир Эрдынеев, Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Владимир Цыренов, Оёорой совхозой Борис Чойдонов, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Дамба Гунзенов, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Виктор Гундуев гэгшэд түл абалгадаа харюусалгатайгаар бэлдэжэ, абаһан хурьгалаа һайнаар түлжүүлнэ.

Ажал мэргэжэлээ үхибүүдтээ үг залган дамжуулха һайн һайхан ёһо заншал бии гээшэ. Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой Чулковтоной ажалша бүлые жэшээ болгон дурдамаар. Районой түрүү хонишон байһан Георгий Михайлович Чулковой отарые тэрэнэй ехэ хүбүүн, Анатолий даажа абанхай. Анатолий Чулковой комсомол-залуушуулай бригадада дандаа харюусалгатай бэрхэ хүбүүд сугларжа, түл түрэсээ һайнаар абажа байна. Г. М. Чулковой Александр гэжэ хүбүүниинь үнгэрэгшэ жэлдэ түрүүшынхиеэ хурьгадха зуһагуудые даажа абаад, түлөө мүн лэ һайнаар абана. Тиихэдэ Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой залуу хонишон Содбо Бандаев өөрынгөө эсэгэ, республикын мэдээжэ хонишон Данзан Чимитович Бандаевай отарые даажа абанхай. Тиимэ жэшээнүүд манай республикада олон. Өөһэдынгөө үхибүүдые ажалша бэрхээр, тэдэнэй хүмүүжүүлдэг байһандань баясамаар.

Түл абалгын үедэ хэдэн зуугаад залуу хүбүүд, басагад отарануудта ерэжэ, туһалагшадаар хүдэлдэг гээшэ. Энэ талаар Зэдын районой дүй дүршэл һонирхолтой. Тус районой бүхы шахуу ажахынуудта «Сакманай хүдэлмэри — комсомолшууд, залуушуулай хабаадаха хэрэг» гэһэн асуудалда зорюулагдаһан комсомолой нээмэл суглаанууд үнгэрөө һэн. «Коммунизм» колхозой комсомолой организаци байгша ондо ондоо тээһээ эльгээгдэһэн хурьгашадгүйгөөр түлөө абаха гэжэ шиидээ. 65 хүбүүд, басагад комсомолой путевкоор эхэ хонидой отарануудта хурьгашадаар ябуулагдаа. Мүн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 30 залуу колхознигууд түл абалгада эльгээгдээ.

Гэхэ зуура республикын комсомолой комитедүүд залуушуулые сакманда эльгээгээд, гансал энээгээрээ хизаарлаха ёһогүй. Залуу хурьгашадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэдэнэй ажалай, амаралтын зохид эрхэ байдал хангаха гээшэ комсомолой комитедүүдэй нэн түрүүшын зорилго бшуу. Илангаяа городой промышленна предприяти, организаци, һуралсалай эмхи зургаануудһаа туһалхаяа ерэгшэдтэ гол анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Юрэдөө, энэ үедэ залуушуулһаа дулдыдаха асуудалнууд олон. «Комсомолой прожектор» хүдэлмэрөө эдэбхижүүлэн, арадай зөөридэ эзэн бусаар хандаха, журам эбдэхэ, архидаха ябадалнуудые саг дарыдань элирүүлжэ, олондо тунхаглаад, иимэ ушарнуудые үндэһөөрнь усадхаха хэрэгтэ эдэбхи түгэсөөр хабаадаха уялгатай. Харин шударгы ажалаараа суурхаһан залуушуулые али болохоор дэмжэжэ, зоригжуулжа, шэнэ арга боломжонуудые бэдэрэлгэдэ элсүүлхэ гээшэ комсомолой хэрэг.

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй алдарта ой дүтэлөө. Эдэ үдэрнүүдтэ хүдөө нютагай комсомол, залуушуул өөрынгөө ажалые бодотоор сэгнэн, үбэлжэлгэеэ эмхитэйгээр түгэсхэжэ, түрэл нютагайнгаа алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэхэ зорилготой.

С. ДАНЗАНОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой таһагые даагша.

ЭРДЭМ ҮЙЛЭДБЭРИ ХОЁРОЙ ХОЛБ...

(СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин жэлэй хамтын суг...

Новосибирскдэхи академгородогто СССР-эй Науканuудай Академиин Сибириин отделениин жэлэй хамтын суглаан болобо. Сибириин эрдэмтэд бүхы совет арадтаяа хамта КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй документнүүдые ехэ анхаралтайгаар шудална. Совет обществын саашанхи хүгжэлтэдэ, эрдэм наука болон үйлэдбэри хоёрой холбоое улам нягта болгохо, мүн научно-техническэ дэбжэлтын шухала шэглэлнүүд Сибириин эрдэмтэдэй бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ хэрэгтэ эрдэм наука ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин хамтын суглаан һаяхан болоходо, тэндэ энээн тухай үргэн хөөрэлдөөн болоһон байна.

СССР-эй Науканuудай академиин вице-президент, СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин түрүүлэгшэ В. А. Коптюг суглаа нээгээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ шагналда хүртэһэн Сибириин эрдэмтэдэй нэрэнүүдые СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо академик А. А. Трофимук, оролто үгэ соогоо дурдаһан байна. Тэрэ тоодо Буряадай эрдэмтэд — Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, географиин эрдэмэй кандидат А. Тулохонов, РСФСР-эй эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагшад, эрдэмэй докторнууд Н. А. Асалханов, Ц. Б. Цыдендамбаев гэгшэд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Отделениин түрүүлэгшэ академик В. А. Коптюгай элидхэл соо Сибириин эрдэмтэдэй 1982 оной ажал ябуулгын дүнгүүд тухай хэлэгдэһэн байна. Манай филиалай эрдэмтэдэй хэһэн хүдэлмэри эндэ онсо сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Туулганай вольфрамат, молибдат хэрэглэжэ, полупроводниково монокристаллнуудые абаһан хүдэлмэринүүд эндэ тэмдэглэгдээ. Иимэ полупроводниково монокристаллнууд илангаяа электронно промышленностьда тон хэрэгтэй. Эрдэмэй доктор Н. В. Нестеровэй газар тухай, Зүүн Саянай минеральна баялигуудые шэнжэлһэн хүдэлмэринүүдынь ехээр анхарагдаа. Тэрэнэй хүдэлмэриин дурадхал оронойманай ашагта малтамал абадаг гансахан предприятида хэрэглэгдэжэ, 1982 ондо аяар 3 миллион мүнгэ арьбалһан байха юм. Филиалай биологуудай Байгалай хаб загаһан тухай шэнжэлгэнүүд анхаралда абтаа.

СССР-эй Науканuудай академиин гэшүүн-корреспондент, отделениин ахамад эрдэмтэ секретарь В. Л. Макаровай отделениин эрдэм шэнжэлгын эмхидхэлэй ажал ябуулга тушаа элидхэл дотор хэлэгдээ. Эрдэм шэнжэлгын түбүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөн ехэ һайн нүлөө үзүүлнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Тиигэжэ Сибириин отделениин филиалнуудые улам түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ урмашуулга боложо үгэнэ. Иимэрхүү мүрысөөнэй туршалга хэгдэһэн байха юм. Жэшээнь, Красноярска, Томско филиалнууд хэдэн жэлэй туршада хоорондоо мүрысэжэ, ехэ түргэнөөр хүгжэнэ. Тэдэнэр хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые амжалтатайгаар халан абалсадаг болоһоор үнихэнэй.

1983 ондо эрдэм шэнжэлгын түбүүдэй шухала зорилгонууд болон тэдэнэй хүгжэлтын саашанхи асуудалнууд тушаа Яхадай, Эрхүүгэй, Томскын, Красноярскын, Буряадай филиалнуудай президиумүүдэй түрүүлэгшэнэр үгэ хэлэһэн байна. СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Науканuудай академиин гэшүүн-корреспондент М. В. Мохосоев Забайкалиин апатитова комбинат байгуулхадаа байгаалиие хамгаалха талаар юун хэгдэхэ ёһотойб гэжэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Сибириин үнгэтэ металлнуудай хэбтэшэнүүдые болбосоруулан ашаглаха талаар ашаг үрэ ехэтэй шэнэ технологи бии болгохо тухай тэрэ хэлэһэн байна.

Академик А. Г. Аганбегянай Сибириин экономикын асуудалнууд тухай, академик Г. К. Боресковой катализай шэнжэлгэ тухай, физико-математикын эрдэмэй кандидат Г. Я. Смольковой радио-астрономиин аргаар нара шэнжэлһэн тухай элидхэлнүүдые суглаанда хабаадагшад ехэ һонирхожо шагнаа. Үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн эгээл һайн научна хүдэлмэриин тоогоор СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин катализай институдай директор академик Боресковто Норильскын горно-металлургическа комбинадай дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

ЗОХИХО ХЭМЖЭЭНҮҮД АБТАНА

Хориин райондо партиина, гүрэнэй болон ажалай журам һайжаруулха, шангадхаха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Промышленна предприяти болон совхозуудай бүхы партиина организацинуудта «КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор партиина, гүрэнэй болон ажалай журам һайжаруулха тухай» асуудалаар суглаанууд үнгэргэгдэжэ, һонирхолтой, анхарал татама хөөрэлдөөнүүд болоһон, хэмжээ ябуулганууд баталагдаһан байна. Тиихэдэ февраль һарада сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй үүсхэлээр хүдөө нютагуудай хүн зоной үргэн нийтэ суглаанууд үнгэргэгдөө. Хандагай тосхоной хүн зон районой бүхы ажалшадта зорюулжа, журам һайжаруулан шангадхаха асуудалаар хандалга бэшэг абаа һэн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо тосхон, һуурин бүхэндэ, промышленна предприяти, совхоз бүхэндэ энэ талаар бодото алхамууд хэгдэбэ.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд арад зонтой уулзажа, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумһээ хойшо юун хэгдээб, ямар ажал ябуулагдааб, журам хэр зэргэ һайжаржа байнаб гэжэ хөөрэжэ үгэнэд.

Д. ГАРМАЕВ.

Буряадай АССР-эй 60 жэл

Совет Социалис Республиканuудай Союзые байгуулга хадаа революционно ёһоор дэлхэйе шэнэдхэн хубилгаха социальна ба национальна дарлалтые усадхаха арга замай үе сагые асарһан Агуу ехэ Октябриин социалис революциин илалтын үрэ дүнгүүд болоно.

Адли тэгшэ эрхэтэй Совет Социалис Республиканuудай эбтэй эетэй бүлэ түрэл Коммунис партияа тойрон улам нягтаар жагсан, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтажа, хүсэн түгэс социалис обществын эбдэршэгүй бата бэхи нэгэдэлые бүхы дэлхэйдэ элирхэйлэн харуулаа. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй болон РСФСР-эй Верховно Соведэй хамтын баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэһэн «СССР-эй 60 жэл» гэһэн элидхэл дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Советскэ Союзай 60 жэлэй туршада гаталһан замынь бүхэли үе саг болоно. Гээгдэнги, тулюур түйган, һандаралта байдалтай байһан аад, иимэ эршэтэй түргэнөөр хүгжэжэ, айхабтар үндэр хэмжээнэй соёл болбосоролтой, арад зонойнь байдал һуудалай саг үргэлжэ һайжаруулагдажал байдаг, мүнөө үеын хүсэн түгэс агуу ехэ гүрэн болотороо урган хүгжэһэн ушар түүхэдэ үшөөл үзэгдөөгүй ха».

Манай республикын ажалшад олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн. Эхэ оронойнгоо амжалтаарнь гүнзэгыгөөр омогорхон баясан, энэ һайндэрые шэнэ жэлэй урда тээхэнэ тэмдэглээ һэн.

Мүнөө буряад арад өөрынгөө республикын байгуулагдаһаар жаран жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха гэжэ бэлдэжэ байна. 1921 оной һүүл багта, 1922 оной эхиндэ Буряадай автономито хоёр областьнуудай нэгэдэлгэ, удаань 1923 ондо Буряадай АССР-эй байгуулагдаһан ушар буряад арадай ажабайдалда айхабтар ехэ үйлэ хэрэг болоһон юм. Энэ хадаа ленинскэ национальна политика Россин арадуудые дарлалта мүлжэлтэһөө аршалан сүлөөлжэ, тэдэнэртэ политическэ болон бусадшье дүүрэн эрхэ сүлөө үгөө гэжэ гэршэлэн харуулаа бэлэй. Өөрынгөө оло мянган жэлэй түүхын эрхэ байдалда анха түрүүшынхеэ доторойнгоо хуули захиргаанай хэрэг ябуулгые өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй гүрэн түрэтэй болоһон байна. Тиигэжэ эртэ урдын барга сагай патриархальна үлэгдэлнүүдһээ, феодальна байгуулалтаһаа капиталис хүгжэлтын шатые үзэнгүй алас гаража, социализм байгуулалсажа байһан гайхамшагта түүхэтэй. Буряд орон хаанта Россин харанхы мунхаг, эгээл гээгдэнги заха хизаар байһан гээшэ.

Буряадуудые автономитой, хуули захиргаанай ябуулгые шиидхэдэг гүрэн түрэтэй болгохо тухай асуудалые эгээл түрүүн Владимир Ильич Ленин шиидхэһэн юм. Буряад арадай национальна Совет гүрэн түрые байгуулгын эхиндэ дэлхэйн пролетариадай вождь, дэлхэй дээрэхи эгээл түрүүшын социалис гүрэнэй үндэһэ һуури табигша В. И. Ленин байһан гэжэ омог баяртайгаар тэмдэглэнэбди.

1923 оной майн 30-да РСФСР-эй засаг түрын эгээл дээдэ орган — Бүхэроссин Түбэй Гүйсэдхэхэ комитет Верхнеудинскда түбтэй Бурьяд-Монголой Автономито Совет Социалис Республика байгуулха тухай Декрет батаһан абаа һэн. Совет правительствын энэ ажал ябуулгыень Буряадай ажалшад айхабтар ехэ омог баяртайгаар угтан абаа һэн. БМАССР-эй Соведүүдэй түрүүшын съездын делегадууд буряад арадай зүгһөө В. И. Лениндэ телеграмма эльгээһэн байна. Энэ телеграмма дотор буряад арадта автономи олгоһонойнь түлөө Коммунис партида, Совет правительствада халуун баяр баясхалан хүргэгдөө бэлэй.

ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙ БҮЛЭ СОО

Буряад орон энэ үнгэрһэн 60 жэл соо адли тэгшэ эрхэтэй олон үндэһэ яһатанай эбтэй эетэй бүлэ соо хурдан түргэнөөр урагшаа дабшажа, ороной зүүн зүгтэхи хүгжэлтэ түгэс индустриально-аграрна нютаг болоһон намтартай. Энэ хадаа ленинскэ национальна политикын илан мандаһанһаа уламжалан, аха дүү арадуудай, нэн түрүүн агуу ехэ ород арадай үдэр бүриин аша туһаар иимэ амжалта түйлагдаа гэжэ гэршэлэн харуулна. Энээн тухай «СССР-эй 60 жэлэй ой» гэһэн Ю. В. Андроповой элидхэл дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Тэрэнэй аха дүү ёһоной һайн сэдьхэлтэ туһаламжагүйгөөр нэгэшье республика мүнөөнэйхидэл иимэ ехэ амжалтануудые түйлажа шадахагүй байгаа». Ород арадай аха дүүгэй энэ хани барисаан болон аша туһаар Буряадай республикын мүнөө үеын экономико байгуулагдаһан юм. Эндэ промышленность хооһон шахуу газарта байгуулагдаа гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, индустриальна хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд байгаагүй. Гадна республикын байгаалиин баялиг тон һулаар шэнжэлэгдэһэн байхаһаа гадна, түбэй промышленна районуудһаа аргагүй холо газарта оршодог һэн. Мүн тэдэниие холбохо агаарайшье, автобильнашье харгы зам байгаагүй.

Тиихэ үедэ ородой хүдэлмэришэн анги болон таряашад һураггүй хүгжэлтэ ехэтэй промышленностьтай, хүдөө ажахын үйлэдбэритэй байһан дээрэһээ гээгдэнги национальна республиканууд болон областьнуудта бүхы туһаламжа хүргэхэ ёһотой гэжэ Коммунис парти тоолодог байһан юм. Иимэ туһа хүргэхэ ёһотойт гэжэ Россин пролетариадта агуу ехэ Ленин багша захяа һэн. Агуу багша Ленинэй захяа заабарииие, үндэр интернациональна уялгаяа ородой хүдэлмэришэн анги, ород арад нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Энэнь хадаа бүхэли арадай гайхамшагта баатаршалга болоно. Энээниие манай ороной бүхы арадууд хэзээдэшье мартахагүй.

Урдань гээгдэлдэ ороһон национальна заха хизаарай арадуудые түрүү промышленна түбүүдэй хүдэлмэришэд болон томо томо городуудай ажалшад даашадаа абажа, ехэ туһа хүргэһэн байна. Жэшээлхэдэ, 1930 ондо Ленинградай «Скороход» фабрикын хүдэлмэришэд Буряад орониие шефтээ абаа һэн. 1932 ондо ажалшадай депутадуудай Московско Совет манай республикые шефтээ абаһан түүхэтэй.

Дайнай урда тээхи табан жэлнүүдэй үедэ Буряад орондо 100 гаран шэнэ предприяти баригдажа, ашаглалгада тушаагдаба. Тэрэ тоодо Буряадай индустриин эгээл түрүүшын предприятинууд — паровоз-вагоной завод, оньһожоруулагдамал шэлэй завод, авиационно завод, мяханай комбинат, ТЭЦ гэхэ мэтэ бодхоогдобо. Тиигэжэ промышленностиин шэнэ һалбаринууд байгуулагдаа һэн. Тодорхойлбол: машина бүтээлгэ, авиационно, шулуу нүүрһэнэй, үнгэтэ металлнуудай, прибор бүтээлгын һалбаринууд хүдэлжэ эхилбэ. Промышленна иимэ томо предприятинуудай баригдажа, ашаглагдажа эхилхэдэнь Буряадай хүдэлмэришэн анги бүридүүлэн байгуулагдаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай эхилхэдэ манай республикада промышленна хүдэлмэришэдэй тоо 1923 онойхиһоо 15,2 дахинаар олошороод байһан.

Хүдэлмэришэн ангиин национальна кадрнууд болон инженерно-техническэ интеллигенци урган гараба. 1940 ондо промышленна предприятинуудай бүхы хүдэлмэришэдэй гурбанай нэгэ хуби буряадууд болоһон юм. Тиихэдэ инженернүүдэй тоо 2064-дэ хүрэбэ. Индустри хүгжөөлгэтэй хамта социализм байгуулгын шухала хуби болохо республикын хүдөө ажахы шэнэдхэн хубилгагдажа эхилээ һэн. Бүхы орон доторойхидол адли Коммунис партиин хүтэлбэри доро Буряад орондо хамтын ажал эмхидхэгдэжэ, 1938 ондо дүүргэгдээ бэлэй. Тиигэжэ буряад арад үгытэй ядуу үмсын ажалһаа хамтын ажалда шэлжэн орожо, нүүдэл байдалаа орхижо, шэнэ һууриһаһан байдалда орон түбхинөө һэн.

Соёлой революци бэелүүлэгдэжэ, түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалис соёл болбосоролоо буряад арад хүгжөөһэн намтартай. Буряад орондо дунда болон дээдэ һургуулинууд эмхидхэгдэжэ, эрдэм ухаанай болон соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд байгуулагдаба. Мүн совет буряад уран зохёол болон буряад арадай оюун бэлигэй уран зурагай искусство хүгжэн һалбараа бэлэй. Буряад үндэһэ яһатан түрэлхи хэлэн дээрээ ород болон совет классигуудай уран зохёолые шудалан үзэжэ эхилһэн байна. Совет буряад уран зохёолой хүгжэлтэ Хоца Намсараевай, буряадай уран зурагай искусствын хүгжэлтэ суута уран зурааша Цыренжап Сампиловай нэрэтэй нягта холбоотой.

СССР-тэ социализмын илан мандахатай хамта Буряадай социалис наци бүридхэгдэжэ дүүргэгдэһэн юм.

Мүнөө үе сагай Буряад орон хадаа 60 гаран үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн олонациональна республика болоно. Мүнөө коммунизм байгуулгын замаар буряад, ород, украин, белорус, татар, ортон гэхэ мэтэ олон арад үндэһэтэд эбтэй эетэйгээр урагшаа дабшана. Энэ хадаа манай эхэ Совет орондо национальна асуудалай бүримүһэн шиидхэгдэһые гэршэлэн харуулна бшуу.

Буряадай АССР-эй экономико хадаа нэн түрүүн олон һалбаритай промышленностьһаа бүридэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа машина бүтээлгэ, электрын элшэ хүсэнэй, электро-техническэ, шулуу нүүрһэнэй, ашагта малтамалнуудай болон модо болбосоруулгын, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин һалбаринууд болоно. Үнгэрһэн арбан жэлэй туршада промышленна продукциин хэмжээн 1,8 дахин дээшэлбэ. Гэхэтэй хамта Буряад орондо бүтээгдэһэн промышленна олон эд хэрэгсэлнүүд, Эхэ оронойманай экономическа бусад районуудта, хэдэн арбаад харин гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ. Эдэ машина болон приборнууд, цемент болон барилгын материалнууд, булад түхеэрэлгэнүүд болон зайн галаар хүдэлдэг двигательнүүд, үнгэтэ металлнууд болон хюрөөдэгдэмэл модон, нооһон болон нэхэмэл хубсаһанууд ба бусад эд бараан болоно. Мүн манай ...

ХАМТААРАА ХҮДЭЛХЭДЭ УРМАТАЙ

Чувашай АССР-эй Батыревска РАПО-гой хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд энээе батална.

Эндэ, автономито республикын агропромышленна ... томо нэгэдэлнүүдэй ... ндэ, 16 колхоз, совхоз ... мышленна гуримаар тэ... болон гахайн мяха үй... эрилхэ ажахынууд хоо... дын предприяти, хангал... болон болбосоруулгын ... гаран предприяти нэгэ... энхэй. Урдандаашье тэ... нягта холбоотойгоор ... дэг һэн. Тиигэжэл рай... республикын мүрысөөн... рхимлэгшэдэй нэгэниинь ... он байгаа. Гэбэшье райо... агропромышленна нэгэ... байгуулһанай һүүлээр ... бүри нягта холбоотой ...

...он юумэн һайн тээшээ ...аа. Батыревска районой ...нууд нэн түрүүн тарил... талмайн байгууламжые ... хаража үзөө һэн. Ан... хараалагдаһанһаа гүр... нэгэ хубяар ехэ нама... ара тараан таригдаһан ...

...һэтэ тэжээлэй болон ...жэлэй ногооной талмай ...эгдөө, РАПО-до орог... аряашадай һайн хүдэл... хангахые оролдоно. ...нь, «Сельхозхимиин» ...элтэд полинуудай ...тые табижа дүүргээ. ...к бүхэндэ үтэгжүүлгэ оруулха хэмжээн тодорхойлогдоо.

Мүнөө жэлдэ эмхидхэгдэһэн үтэгжүүлгэ тарааха тусхай шэглэлтэй подрядна бригаданууд агрохимигүүдтэ туһалха юм. Хабарай тарилгын урда тээ энэ хүдэлмэри үнгэргэхэ бодомжотой зүб графигуудые агрохимигүүд болон колхозой агрономууд түрүүшынхеэ хамтаараа тодорхойлхо байна.

«Сельхозтехникэшье» хажуу талада үлөөгүй. Районой олонхи ажахынуудай техникые тэрэ хангаха юм. Тарилгын бүхы техникэ бэлэн болгогдоо. Комбайнууд графигһаа уридшалан заһабарилагдана.

Ажахынуудай машинна паркда шэнэ агрегадууд нэмээ. Механизаторнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ курсанууд эмхидхэгдэнхэй. «Сельхозтехникын» бааза дээрэ газар уһалдаг машинистнүүдэй һуралсал түрүүшынхеэ эмхидхэгдээ. Энэнь РАПО-гой Соведэй үүсхэлээр хэгдэһэн байна. Юуб гэбэл, ган гасуурта ходо дайрагдадаг. Батыревска районда уһалууриин түхеэрэлгэнүүдэй таһалбаряагүй хүдэлмэриие хангалга илангаяа шухала юм.

Шэнэ эрхэ байдалда районой барилгашад ёһотойгоор хүдэлжэ эхилээ.

(ТАСС).

Мүлигшэ мэргэжэлтэй Нина Степановна Лютикова Сэлэнгын модоной баазын мебель бүтээдэг цехтэ 18 жэлэй туршада ажаллана. Богони бэшэ энэ хугасаа соо өөрынгөө мэргэжэлые тэрэ гүйсэд шудалаа. Коллектив соотоо тэрэ тон хүндэтэй болонхой. Мүнөө Нина Степановна түрэл республикынгаа ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ амжалтануудые түйлажа ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүлигшэ Н. С. Емельянова.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

...Й НҮХЭСЭЛЭЙ БА ХАНИ БАРИСААНАЙ ХҮГЖЭМ

...ЛИН. Обществын ...ухаанай ажабайдалда ...эй хүндэтэй ба ха...гатай үүргэ, совет ...ндэһэ яһатанай соё...ал ябуулагшадай ур...гиин табиһан зорил... — һая эндэ боло...ССР-эй Композитор... холбооной правле...нүүдэл пленумдэ ха...дай гол анхаралда байба. Совет хүгжэмэй бүхэсоюзна фестивалиин хэмжээн соо тэрэ үнгэргэгдөө.

Шэнэ байдал байгуулагшадай нийтэ нэгэн жагсаал дотор совет хүгжэмшэд дабшана гээд СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Т. Хренников пленум дээрэ хэһэн элидхэл дотороо хэлээ. Шагнагшадай, тэрэ тоодо Уралай саада тээхи, Сибириин, Алас-Дурнын, Россин хара бэшэ хүрьһэтэй нютагуудай ажалшадай урда бүхы аха дүү республиканuудай композиторнуудай тоосодог байлга манай үдэрнүүдэй шэнэ шэнжэ болоно. Бүхы орон дотор хүгжэмшэдэй зохёол бүтээлнүүдэй харалганууд үнгэргэгдэдэг болоо.

Мүнөө жэлэй фестивалиин үедэ 150 гаран авторнуудай бүтээлнүүд — шэнэ симфониинууд, концертнүүд, пьесэнүүд, ораториинууд зэдэлхэ юм. Гэбэшье программада хоорой хүгжэм гол һуури эзэлхэ. Тиин энэньшье дэмы бэшэ, юуб гэбэл искусствын болон хани барисаанай энэ һайндэр дуунай алдарта ёһо заншалнуудтай республика дотор үнгэргэгдэнэ бшуу.

(ТАСС).

ШИИДХЭГДЭХЭЭР ХЭРЭГҮҮД

раалагдана, бэелүүлэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Зарим районуудай ажахынуудта (Хурамхаанай болон Хэжэнгын) үйлэдбэриин байранууд үбэлэй үеын хүдэлмэридэ муугаар бэлдэгдэнэ.

Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина», «Искра» колхозуудта, мүн Яруунын районой зарим ажахынуудта техникэ зүбөөр, аюулгүйгөөр ашаглаха дүримүүд баримталагдадаггүй байhаар. Яруунын районой Нарhатын совхоздо, Бэшүүрэй XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхоздо үйлэдбэри дээрээ усалда ороhон ушарнууд илангаяа оло дахин дайралдана. Хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудай үбшэлхэ ушарые, гэнэ усалда оролгые үсөөрүүлхын тулада дурсагдаhан районуудай болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай комитедүүд медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта зохихо хэмжээнүүдые абаха ёhотой ажалаа үшөөл hулаар бэелүүлнэ гэжэ энэ ушар харуулна. Архиин hогтуугаар гэнэ усалда ороходо ушарнууд мүн лэ үсөөн бэшэ.

Республиканска больницын бүхы врачнар ажалай, үйлэдбэриин журам шангадхаха талаар КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые ехэтэ hайхашаан дэмжэhэн байна. Предприяти, эмхи зургаан бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэ, хүдэлмэришэ хүн бүхэн үбшэлхэ ба гэмэлтэхэ ябадалай экономическа хэды хохидолтой байhанине ойлгохо, мэдэхэ зэргэтэй. Тиимэhээ медицинын хүдэлмэрилэгшэд, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд квартал бүхэндэ бэе бэеынгээ урда тоосодог гуримтай байгаа hаань, hайн бэлэй.

Гэнтын усалта ушарнуудые зайсуулхын, үсөөрүүлхын тулада ажахынуудай инженер ба больницын хирург хоёрой хабаадалгатайгаар үйлэдбэриин эрхэ байдал нягта наринаар шалгагдажа байха ёhотой.

Үйлэдбэри дээрээ гэмэлтэхэ ушарнууд республика доторнай үнгэрhэн жэлдэ 2,6 процентээр дээшэлhэн байба. Харин Ахын районой дүрбэн колхоздо, Зэдын районой Зэдын совхоздо ба Октябриин 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхоздо тиимэ нэгэшье ушар тохёолдоогүй байха юм.

Хүдэлмэришэдэй үбшэлhэн шалтагаанаар хүнүүдэй ажалда гараагүй үдэрнүүдэй тооое үсөөрүүлгэ, хүнүүдэй саг зууреар ажал хэжэ шадахагүй болоhон ушарта тусхай экспертизэ нүлөөлдэг. Энэ хүдэлмэри, Кабанскын, Прибайкалиин болон Улаан-Үдын районуудта hулаар ябуулагдана гэжэ хэлэхэ үндэhэтэй гээшэбди. Тэндэхи түбэй районно больницануудые даажа байгшад больничнa хуудаhа үгэхэ баримтын хэр үндэhэтэй, үндэhэгүйе hайнаар хинадаггүй байна. Энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаhан ушарнууд Баргажанай районно больницада үзэгдөө. Республика доторoo энэ хэрэгые гүйсэд шалгаад байхадамнай, тоосоото үе соо үбшэнэй шалтагаанаар үдэр бүри хоёр мянган хүн ажалдаа гараагүй байhан болоно.

Үбшэлэлгые үсөөрүүлгэдэ бага бэшээр нүлөөлхэ арга замуудай нэгэн — профилакторинуудые нээлгэ болоно. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон облсовпрофой 1979 оной августын 28-да абаhан тогтоолой, Хүдөө ажахын болон Элүүрые хамгаалгын министерствэнүүдэй захиралтын ёhoop, бүхы районуудай мал ажалай томо-томо фермэнүүд дээрэ физиотерапевтическэ түхеэрэлгэтэй медицинскэ профилакторинууд нээгдэхэ зэргэтэй байгаа. Теэд энэ хүдэлмэриин материальна зарим тэды гарзатай хадань ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд урагша абаагүй байhан зандаа. Энэ хэрэгые бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада медицинын хүдэлмэрилэгшэд тэрэнэй ашаг үрые жэшээ дээрэ харуулжа, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ ойлгуулжа үгэхэ үүргэтэй. Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ хангаха ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга замууд хүдэлмэришэдэй бэеын элүүрые сахилгатай таhаршагүй холбоотой гэжэ мэдэрүүлхэ шухала.

Гурбан жэл хахадай туршада республика доторнай миил дүрөэн профилактори нээгдэhэн байна. Тэдэмнай гахайн «Южный» гэжэ комплексдо, Улаан-Үдын, Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозуудта, Загарайн бройлерно фабрикада эмхидхэгдээ. Эдэ ажахынуудые даагшанар хүдэлмэришэдэйнгөө бэеын элүүр энхые хамгаалхын тула ехэл hайн юумэ хэнхэй гээшэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ.

Бройлерно фабрикада медицинскэ профилакториин нээгдэхэ болоходо, хүдэлмэришэд эгээл ехээр баярлаа бэлэй. Тэдэнэр мүнөө үйлэдбэриhөө таhарангүйгөөр физио-арга абажа байна ха юм. Арагаламжань врачай хиналта доро үнгэргэгдэдэг. Энэ hайн хэрэгэй эндэ бодото дээрээ нэбтэрүүлэгдэhэнэй ашаар үбшэнэй шалтагаанаар ажал хэнгүй байhан үдэрнүүд 9 процентээр үсөөрhэн байха юм.

Республикымнай хүн зон байгаалиин баялигтай газарнуудта ажахын али болохоор түхеэрhэн амаралтын байшангуудта сүлөө сагаа үнгэргэдэг гээшэ. Иимэ газарнууд, багсаахада, гуша гаран болонхой. Эдэнь гол түлэб аршаан булагтай үзэсхэлэн газарта түхеэрэгдэhэн байдаг. Теэд байра байдалынь багахан, түхеэрэлгэньшье бирагүй ааб даа. Хэрбээ колхоз болон совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хамтаржа, нютагайнгаа дайдын баялигые зүбөөр хэрэглэн, ажалшадайнгаа ёhотоор амарха байшантай гү, али санаторитой болоо hаа, ашаг үрыень удангүй мэдэрхэл hэн.

Хэрбээ хүдэлмэришэд ба колхознигуудай саг зууреар ажал хэхэ шадалгүй болоhонойнь түлөө медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй адли харюусалгатай болодог hаа, ехэл hайн байха hэн. Тиигэбэл үйлэдбэриин дүнгүүд шэнгеэр, үбшэлэлгын дүнгүүдэй квартал, жэлэй тоосоогоор гаргагдадаг болоно, хүдэлмэриин газарай эрхэ байдал hайжаруулжа, үбшэнэй шалтагаанаар ажалда гараагүй үдэрнүүдэй тооое үсөөрүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулбал,үрэ дүнгүүдынь харагдахал hэн.

Үбшэнэй шалтагаанаар ажалта олон үдэрэй хаягдаhан газарта элүүржүүлгын хүдэлмэридэ анхаралай хандуулагдадаггүй байдагынь сохом. Медицинын болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үбшэлхэ ябадалые хорооходо ба ажалай эрхэ байдал hайжаруулха талаар абажа байгаа хэмжээнүүд тухайгаа хүдэлмэришэдэй урда хирэ-хирэ тоосодог байхань шухала.

Д. ВАСЮТКИН,
Н. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын ахамад врач.
В. БАЛЬБЕЕВ,
ахамад врачай орлогшо.

Эхин классай hурагшад нэгэл юумэ оорынгоо гараар хэжэ, бүтээжэ байхадаа, сэдьхэлээшье ханадаг, зарим тэды шадабаритайшье болодог ха юм. Энэ хүсэлынь ажалай хэшээлнүүдтэ багшын хүтэлбэри доро бэелдэг гээшэ. Түб хотын Железнодорожно районой 18-дахи hургуулида практика гаража байhан багшанарай 1-дэхи училищиин бүлэг студентнэр эдиршүүлдэ ажал тухай түрүүшын ойлгосо үгэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: студентка Альбина Ачитуева ажалай хэшээл үнгэргэнэ.

Ю. АВАЧЁВОЙ фото.

ОЛОНИИТЫН ХҮСЭН ХЭРЭГТЭЙ

ХҮН БА ХУУЛИ

Мүнөө үедэ гэмтэ ябадал гаргалгые зайсуулан hэргылхэ талаар олон янзын хүдэлмэри ябуулха арга боломжо бии гээшэ. Илангаяа гэмтэ ябадалые hэргылхын тула ойлгууламжын болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэринүүдые зүбөөр эрхилхэ шухала. Хүн зоной ами наhанда аюултай гэмтэ ябадалнуудые усадхаха хэрэгтэ нийтын журам сахиха пунктнууд, ажалша коллективуүд соо hэргылэмжын хүдэлмэри ябуулха соведүүд, нүхэдэй сүүд, архиншадтай болон алкоголизмтай тэмсэхэ комиссинууд байгуулагданхай.

Элдэб янзын арсалдаан, хэрэлдээн, архидалга. үhөөрхэлгэ хадаа гэмтэ ябадалнуудые гаргалгын эхи үндэhэн болодог. Олонхи ушарта аюулда орогшод өөhэдөө зэмэтэй байдаг. Гэр бүлэдөө шууяа татадаг хүнүүдэй тоодо архи хэтэрмэ ехээр уудаг, урдань сүүдлүүлhэн, ажалгүй миил зайгуултажа ябагшад ороно.

Гэмтэ ябадалнуудай гол шалтагааниинь хадаа эхэнхи ушарта гэр бүлын гэшүүдэй хоорондохи хэрэлдээн, атаа жүтөөн болодог гээшэ. Иимэ аашанууд эхэнхидээ жэжэ хулиган ябадал гэжэ тоологдодог байбашье, олониитэдэ ехэ аюултай юм. Гэр бүлын хэрэлдээн гансашье эндэ хабаадаhан хүнүүдтэ тодхор асардаг бэшэ, мүн тэдэнние тойрожо байhан хүн зоной, үхибүүдэй ажабайдалда муу нүлөө үзүүлдэг гэжэ мэдээжэ. Арсалдаата асуудалнууд, хэрэлдээн hүжэржэ, тэрэнhээ уламжалhан гэмтэ ябадалнууд олоор үзэгдэдэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй районой Түгнэ hууринда ажаллажа байhан Н. Г. Чебунин гэгшэ энэл шалтагаанаар гэмтэ ябадал гаргаhан байха юм.

Иимэ гэмтэ ябадалнууд хаанаhаа үндэhэтэйб гэхэдэ, архи хэтэрмэ ехээр уулгаhаа, гэр бүлын гэшүүдэй болон хүршэнэрэй харилсаа холбооhоо, атаа жүтөөнhөө бүлын гэшүүдэй нэгэнэйнь ажалгүй, миил зайгуулталгаhаа ушардаг.

Хүмүүжэл багатай, олониитын эмхинүүдэй зүгhөө нүлөөгүй, ажалша коллективэй хиналта доро байдаггүй хүнүүд гэр бүлэдөө, хүршэнэртөө амар заяа үзүүлдэггүй, хэрэлдээ, гэмтэ ябадал үүсхэдэг.

Архи хэтэрмэ ехээр ууhан, ажалгүй зайгуултажа ябадаг хүнүүд гэр бүлэдөө шууяа, хэрүүл татадаг, түрэлхидөө, хүршэнэрөө занадаг байна. Зүгөөр тэдэнэй заналта миин лэ айлгахын түлэ хэрэглэгдэнэ гэжэ зарimашуул hанадаг. Гэбэшье, хүнние алаха, усадхаха тухай хэгдэhэн заналтын түлөө тиимэ хүнүүд РСФСР-эй уголовно кодексын 207-дохи статьягай ёhоор, 6 hара хүрэтэр болзороор эрхэеэ хаhагдаха гү, али нэгэ жэлэй туршада заhаралгын хүдэлмэридэ эльгээгдэхэ ёhотой юм.

Гэмтэ ябадалые hэргылхэ хэрэгтэ предприятинууд, эмхи зургаанууд, организацинуудай олониитын эмхинүүд ехэ үүргэ дүүргэдэг, дүүргэхэшье ёhотой. Гэбэшье нүхэдэй сүүдүүд, журам заршам эбдэхэ ябадалтай тэмсэдэг соведүүд болон бусадшье эмхинүүд хулиган, гэмтэ ябадал гаргадаг ушарнуудые hэргылхэ талаар бүхы хүсэ шадалаараа оролдон ажалланагүй. Шууяа татадаг, хулиган ябадал гаргадаг хүнүүд тухай мэдэжэ байбашье, «намhаа саагуур, наранhаа наагуур» гээд ябадаг хүнүүдшье дайралдана. Үшөө тиихэдэ элдэб доромжолгодо хүртэбэшье, аблагүй ябаха тэрээн тухай милицидэ дуулгахагүйе оролдодог хүнүүд бии. Эдэ ябадалнууд хадаа шууяа татадаг хүнүүдые улам «зоригтой» болгожо, хэhээлтэдэ орохогүйб гэhэн hаналыень улам бэхижүүлнэ бшуу. Хүнние саг үргэлжэ намнадаг, түлэан зобоодог хүнүүд уголовно харюусалгада хабаадуулагдажа, 3 жэл хүрэтэр болзороор эрхээ хаhагдаха зэргэтэй. Ушар иимэhээ тиимэ хүнүүдэй ябадал тухай саг дарыдань милицидэ дуулгабал, гэмтэ ябадал усадхагдажа болохо байна.

Зарим ушарта гэмтэ ябадал хулиган ааша гаргалгада буу, хутага болон «хүйтэн» зэбсэг хэрэглэдэг гэжэ мэдээжэ. Тиимэhээ энээн тушаа анхарал хандуулха шухала. Жэшээ болгон иимэ ушар дурдахаар. Яруунын районой Комсомольск hууринда ажалладаг «Д.» гэдэг hогтуугаар хулиган ааша гаргаhан байна. Тиихэдэ тэрэнэй буу зэбсэг хуули бусаар баридаг байhаниинь элирүүлэгдээ.

Архи ууhа, мэдэрэлээ алдаhан хүн гартаа буу зэбсэг бария hаа, хэндэшье аюултай гэжэ мэдээжэ гээшэ. Ушар иимэhээ хутага, буу, кастет болон бусад бэедээ абажа ябахада хорюултай зэбсэгүүдые хуули бусаар бүтээжэ гаргалгые болюулха тухай шанга хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

• Нийтын ажабайдалда гэмтэ ябадалнуудай ушардаг гол шалтагаан хадаа архидалга болоно. Тиимэhээ архидалгатай тэмсэдэг комиссинууд районно болон нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, ажахынуудай эмхи зургаанууд энээн тушаа шанга хэмжээнүүдые абаха ёhотой. Эдэ комиссинууд милициин хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта ажалшадые ойлгууламжын болон hэргылэмжын хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулха уялгатай. Предприяти болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые, партийна, комсомольско хүдэлмэрилэгшэдые, эндэ олоор хабаадуулха, ойлгууламжын хүдэлмэри, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ шухала гээшэ.

Хүн зоной дунда hэргылэмжын хүдэлмэри үнгэргэхэ талаар дружинанууд болон отрядууд байгуулагданхай. Эдэнэй бүридэлдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, эдэбхитэл, комсомолшууд ороно. Юрэнхыдөө тэдэнэй гэшүүд хадаа хүн зоноор хөөрэлдэжэ шадаха, хүмүүжүүлхы дүршэлтэй хүнүүд юм.

Иимэл коммунис үзэл бодолтой, хамтын хэрэгэй түлөө оролдон ябадаг хүнүүд гэмтэ, хулиган ябадалтай тэмсэжэ, тэрэнние hэргылхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна гээшэ. Тиимэhээ энэ ушарта олониитын хүсэн лэ хэрэгтэй.

В. НОМШИЕВ,
милициин капитан.

...адахи hуури ...жэшээ дээрэhээ ...хэдэ, техникэдэ ...и дунда гэнэ усал ...үдэлмэришэн хү... эрхэ байдал ... үбшэнэй шал... усадхаха хэмжээ ...олонхи ажахы... ...үүд дотор ха...

...адай hуудал байдалые hайжаруулха талаар ...эбүүд дотор социальна программа түрүү hуу... Тус программые бэелүүлгэдэ профсоюзай, эм...жа хабаададаг тухай ТАСС-ай корреспондент...э хөөрэнэ:

...НҮҮДТЭ ...ЛАГДАНА

...отын оймhоной ...эдрнүүд дутал...хой. Профсоюз... зохёон табиг...ай эрхэ байда...уулха түсэбые ...сэстэ энэ түп...

...и дээрэ үйлэд...нүүд нэмэжэ ...оруулагдаа. Тэн... түхеэрэлгэнүүд ...НОТ-ын эрил...ор хүдэлмэриин ...эмхидхэгдэнхэй. ...кондиционернүүд ...амаралтын зоно ...хай.

...ДНОЙН ...ХИ АЛБАН

...ниин «Казбек» ...э нэгэдэлэй це...даа наймаанай ...далай хэрэглэм...и предприяти...үдтэ болгогдон...зэна комитедэй ...эндэ эдеэ хоо...ба тушаан абал...жо пункт нээг...

...00 гарангүй...й эдеэ хоолой ...худалдажа аба...рофком городой ...маанай магази...эо баталжа, тэ...нүүдтэ наймаа ...и.

...лгын комплек...hүүдалай хэ...талгаар ехэ хү... Эндэ хубсаhа, ...е захил хэжэ,

АЖАЛША ХҮНЭЙ АША ТУhАДА

часы, электро- болон радиоаппаратура түргөөр заhуулжа болохо юм. Пунктын дэргэдэ салон-парикмахерска бии, залуу эзэн эхэнэрэй клуб хүдэлдэг.

ҮХИБҮҮД ТУХАЙ АНХАРАЛ ОРОЛДОЛГО

Карагандагай металлургическа комбинатда hургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудта багашуулые оруулха асуудал шиидхэгдээ. Эндэ хүүгэдэй шэнэ саад болзорhоонь үрид ашаглалгада оруулагдаа юм. Үхибүүдэй элүүр энхээр хүмүүжэхын тулада эндэ бүхы эрхэ байдал байгуулагданхай. Эндэ хүгжэмтэ салон, бассейн, спортын зал бии.

Үдэр бүри 10 мянга шахуу багашуул предприятиин хүүгэдэй саадуудта ерэнэ. hүниин халаанда хүдэлдэг түрэлхидэй үхибүүд түхеэрээн сүүдхэ соо саад. яслинуудта байдаг юм. Профкомой дурадхалаар hулашаг бэетэй үхибүүдтэ санаторно түхэлэй саадуүд эмхидхэгдэнхэй.

(ТАСС).

Социалис оронуудаар

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

Чехословакида боложо үнгэрhэн социалис ...дануудай нийтэ гүрэнэй конференцинүүд хадаа ...үсхэлые бадараалгада, үйлэдбэриие хүтэлбэ...шадай хабаадалгые үргэдхэлгэдэ шухала хуби... байна.

...анүүд дээрэ түрүү металлургнууд болон ма...эд, шахтернууд ба түмэр замшад, үйлэдбэриин ...ин бэшэ бусад hалбаринуудай эрхим хүдэлмэри...эй XVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото ...лүүлхэ зорилгонуудые, байгша табан жэлэй ту...шэн хэлсэhэн, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, ...уулагшадай хүдэлөөе эдэбхижүүлхэ дүй дүр... абалсаhан байна.

...захилнуудые дүүргэдэг «Шкода», «ЧКД», «Сиг...дээжэ нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд КПЧ-гэй ...ба КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй түрэтэй... түлөө дэлгэрhэн мүрысөөнэй амжалтатай ...ай, ажалшадай эдэбхи үүсхэл тухай хөөрэhэн

...шахуу саада тээ—1958 ондо Чехословакида со...лай бригаданууд эмхидхэгдэhэн байгаа. Тэрэ ...ио тэдэнэр ороной хүдэлмэришэн ангиин шал...инайнь болонхой.

...ҮҮДЭЙ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

1982 онойхиhоо 7,4 процентээр ехэ продукци ...бүтээн гаргаха, ажалай бүтээсые 1,5 процентээр ...талаар даабарие үлүүлхэ, 15 миллионhоо дээ... хэмжээнэй материальна баялиг болон мүнгэ ...а гэhэн зорилго ГДР-эй химическэ промыш... түрүү предприятиин—Вальтер Ульбрихтын нэрэм... комбинадай коллектив урдаа табинхай.

...үд болон үйлэдбэриин участогуудай ерэхэ жэлэй ...түсэбүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ тус предприя... мянган хүдэлмэришэд, инженернүүд болон алба ...адалсаа юм. Хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд болон ...сагые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ, түүхэй эд ...риалнуудые алмаха, үйлэдбэриин эршэ хүсые ...үргэн хэрэглэмжын эд хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрил...э социалис уялгануудые тэдэнэр абаа.

...ин ашаг үрын үргалтые хангадаг мүнөөнэй шэнэ ...эрүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха юм.

• ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАhАА

КАРЛ МАРКСЫН ДУРАСХААЛЫЕ АРАД ТҮМЭН ХҮНДЭЛНЭ

ТРИР. Научна коммунизмын үндэhэ hуурине табигшын ажабайдалтай, ажал ябуулгатай холбоотой дурасхаалта газарнууд ФРГ-дэ үсөөхэн юм. Триртэхи Карл Марксын гэр-музей хадаа эдэнэй нэгэниинь болоно.

Гэр-музейн байгуулагдаhаар 35-hаа дээшэ жэл үнгэрэнхэй. Мүнөө тэрэ олохон экспонадуудаар нэмэгдэжэ, К. Марксын, Ф. Энгельсэй суртал hургаалнуудые шэнжэлдэг мэргэжэлтэдэй уулзалгын газар, эрдэм-шэнжэлэлгын ёhотойл эмхи зургаан болонхой.

Музейн хүдэлмэрилэгшэд К. Марксын ажал ябуулга тухай материалнуудые шэнжэлхэ, суглуулха ба дэлгэрүүлэн тарааха талаар ехэ ажал ябуулна. Тэдэнэр дэлхэйн научна олон түбүүдтэй, тэрэ тоодо социалис оронуудай түбүүдтэй саг үргэлжын холбоо барисаа тогтоонхой.

ГАВАНА. Карл Марксын хэтэдээ мүнхэ hургаал общественные революционно ёhоор шэнэдхэн хубилгаха, шэнэ дэлхэйе байгуулха талаар ажалшадта илалта түгэс замысынь тодорхойлhон байна. гэжэ Кубын «Гранма» газетэ бэшэнэ.

Марксистска суртал hургаалай түүхэтэ үнэн зүб байhые Агууехэ Октябриин социалис революциин илалта толотомо хурсаар баталhан байна гэжэ газетэ Карл Марксын нүгшэhөөр 100 жэлдэ зорюулагдаhан түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. В. И. Ленин тэрэнние баяжуулан хүгжөөhэн байгаа.

МЕХИКЭ. Карл Марксын нүгшэhөөр 100 жэлэй ондо зорюулагдаhан баярай суглаан Мексикын ниислэл хотодохи «Бельяс артес» гэдэг томо ехэ театрнуудай нэгэн соо болобо. Политическэ партинуудай, профсоюзай ба нийтын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, нийтын эрдэмэй болон экономикын асуудалнуудые шэнжэлдэг дээдэ hургуулинуудай эрдэмтэд, багшанар болон профессорнууд тэрээндэ хабаадаhан байгаа.

Марксистска теориин мэ найшье үе сагта шухала удха шанартай байhые заседани дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Эрхэнүүдэйнгээ түлөө, капиталис дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүүгээр хүдэлмэришэн ангиин ба тарячшадай тэмсэлые эмхидхэхын тула Марксын hургаалнууд ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглээ.

ОСЛО. Карл Марксын наhа бараhаар 100 жэлдэ зорюулагдаhан олониитын суглаан Норвегиин ниислэл хотын «Самфунсхюсет» гэжэ томо ехэ залнуудай нэгэн соо болобо.

Норвегиин Коммунис партиин (КПН) түрүүлэгшэ Х. Клевен сугларагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, олониитын революционно хүдэлөөнэй научна теори зохёолгодо К. Маркс айхабтар ехэ хубитаяа оруулhан байгаа гэжэ тэмдэглээ.

Карл Маркс дайнай ба амгалан байдалай асуудалнуудта ехэ анхаралаа хандуулдаг hэн. Эб найрамдалай түлөө тэмсэл хадаа эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй таhаршагүй хубинь болоно гэжэ тоолодог байгаа гээд элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Манай үе сагта эб найрамдалан, шэхардуу байдалые hударуулгын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэл хадаа Марксын дурасхаалые ehолон хүндэлhэн ушар болоно гэжэ КПН-эй түрүүлэгшэ хэлэhэн байна.

КАРАКАС. Хүн түрэлтэнэй эгээл оюун бодолтоной нэгэнэй дурасхаалые арад түмэн ёhолон хүндэлхэдөө, пролетарска революциин ба социализмын хэрэгтэ тэрэ асари ехэ хубитаяа оруулhан байгаа гэжэ тэмдэглэнэ гээд Венесуэлын Компартиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Хосе Кортес, Карл Марксын нүгшэhөөр 100 жэлэй гүйсэhэнтэй дашарамдуулан эндэ үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлээ. Марксын суртал hургаалнууд түүхын ба революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ шиидхэхы нүлөө үзүүлнэ.

ДЖОРДЖТАУН. Карл Марксын наhа бараhаар 100 жэлэй гүйсэhэнтэй дашарамдуулан, Арадай национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин Гайаны hаналаа нэгэдэлгын ба эб найрамдалай комитедэй эмхидхэhэн баярай суглаан ниислэлэй муниципалитедэй актова зал соо болобо. Агуу-ехэ Октябриин социалис революциин илалтада бодотоор бэелүүлэгдэhэн научна коммунизмын теориин үндэhэ hуурине табиhан Карл Марксын алдар габьяа айхабтар ехэ юм гэжэ тэрээндэ хабаадагшад—ороной партийна, гүрэнэй, научна ба нийтын бүлэгөөрхидэй түлөөлэгшэд тэмдэглээ.

Хархис засагаархидтай тэмсэжэ байhан Сальвадорой арадтай hаналаа нэгэдэлгын жагсаал Мехикэ хотодо болобо. Ороной олониитын түлөөлэгшэд Холбоото Штадуудай эзэрхэг түрэмхэй политикые Латиин Америкын бүрии эрхэтэ гүрэнүүдэй доотодын хэрэгүүдтэ Вашингтоной хамааралсалгые эрид буруушааба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сальвадорой арадтай hаналаа нэгэдэлгын жагсаал.

(АДН—ТАСС-ай фото).

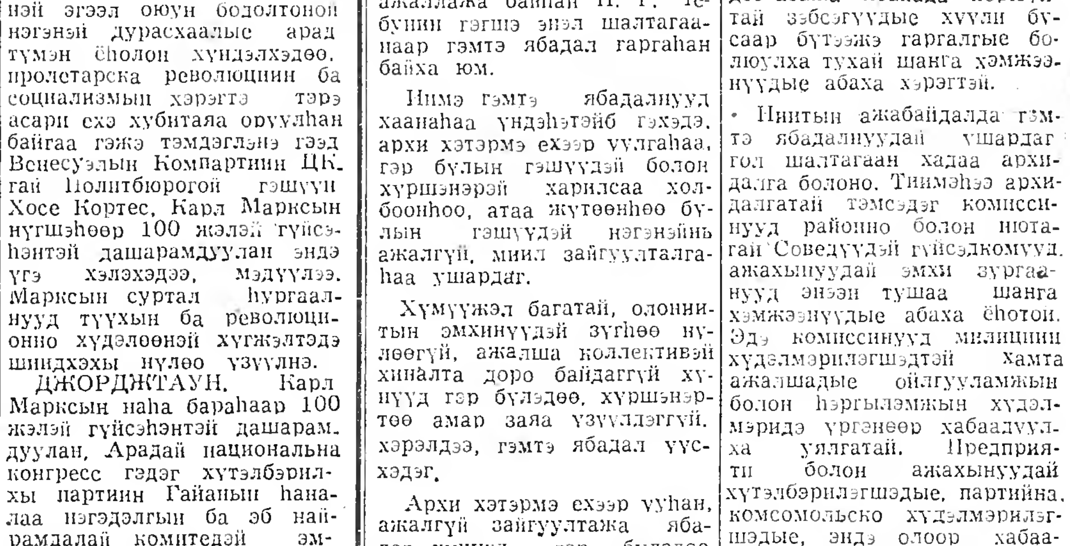

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд

ЖЕНЕВЭ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байhан СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани эндэ болобо.

ЖЕНЕВЭ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байhан СССР-эй, США-гай делегацинуудай пленарна заседани эндэ болобо.

ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ЗАЙСУУЛАН САРАХА

ЖЕНЕВЭ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудаар правительствэдэ хабаагүй эмхинүүдэй тусхай комитедэй заседани эндэ нээгдэбэ. Уласхоорондын, профсоюзай, эрдэм наукын, эхэнэрнүүдэй, залуушуулай, соёл-гэгээрэлэй, шажан мүргэлэй ба бусад эмхинүүдэй, мүн дайн дажарта эсэргүү хэдэ хэдэн национальна хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэд тэрэнэй бүридэлдэ ороно.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула бодото хэмжээнүүдые абаха асуудалаар дэлхэйн элдэб оронуудай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ гээшэ заседанида хабаадагшадай зүбшэн хэлсэхэ гол асуудал болоно.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха хэрэгтэ дэлхэйн олониитые элсүүлэн хабаадуулха зорилготойгоор правительствэдэ хабаагүй эмхинүүдэй хамтын шэнэ ябуулгануудта бэлдэхэ асуудалнуудые комитедэй гэшүүд зүбшэн хэлсэхэ байна.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн кампанида, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха ябуулгануудай уласхоорондын недели үнгэргэлгэдэ олониитые үргэнөөр, эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэhэн дурадхалнуудые тусхай комитет хаража үзэхэ юм.

СКЮ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

БЕЛГРАД. Югославиин Коммунистнуудай Союзай ЦК-гай пленум эндэ болобо. К. Марксын нүгшэhөөр 100 жэл, научна коммунизмын үндэhэ hуурине табигшын суртал hургаалнуудай удха шанар тухай СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Рибичичэй хэhэн элидхэлые пленумдэ хабаадагшад шагнаhан байгаа.

Олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй ажал ябуулга, энэ талаар Коммунистнуудай Союзай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудалые пленум мүн лэ зүбшэн хэлсэбэ. СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн Д. Беловский энэ асуудалаар элидхэл хэхэдээ, Югославиин хэблэлэй органууд ороноо али бүхы талааринь хүгжөөлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тон харюусалгатайгаар хандаха, хүдэлмэришэн ангиин аша туhые, СКЮ-гэй политикын гол ёhонуудые хүтэлбэри болгохо зэргэтэй гэжэ тэмдэглээ.

Пленумдэ бэлдэхэ үедэ СКЮ-гэй организацинууд мэдээсэлэй ажал ябуулгын асуудалнуудые али бүхы талапаань шүүмжэлхы ёhоор хаража үзэhэн байгаа гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ зүбшэн хэлсэлгэ ашатай туhатай байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ асуудалаар хэдэ хэдэн дутуу дунданууды элирүүлhэн байха юм. Зарим партийна организацинууд мэдээсэлэй ажал ябуулгын асуудалнуудта ёhотой анхарал хандуулдаггүй байба.

ПАЛЕСТИНЫН АРАДТАЙ hАНАЛ НЭГЭТЭЙБДИ

ВЕНЭ. Үндэhэн эрхэнүүдээ хамгаалхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэжэ байhан Палестинын араб арадтай Австриин коммунистнууд hанал нэгэтэй юм гэжэ КПА-гай түрүүлэгшэ Ф. Мури мэдүүлбэ. Палестиные сүлөөлхын эмхиин делегацитай уулзалга дээрэ тэрэ үгэ хэлэhэн байгаа.

Дутын Зүүн зүгтэхи байдалда хабаатай хэдэ хэдэн асуудалнууд уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. КПА-гай болон ООП-ой хоорондохи харилсаае саашадань үргэдхэн хүгжөөхэ шухала.

НЮТАГАЙ ТҮҮХЫЕ ГЭРШЭЛНЭ

Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой 65 жэлэй hайндэрээр дашарамдуулан, манай Дэрэстэй нютагай хизаар оронео шэнжэлгын музей нээгдэбэ. Эндэхи дунда hургуулиин нэгэ класс соо музей түхеэрэгдэбэ.

Музейдэ экспонадууд олон. Эндэ түрэл нютагаймнай түүхэдэ хабаатай, хамтын ажал эмхидхэлгын эдэбхитэд тухай материалнууд бии. Эсэгэ оронео хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануудай тухай материалнууд онсо hуури эзэлнэ. «Хэншье, юуншье мартагдаагүй» гэhэн стендэдэ дайнда бусажа ерээгүй хүбүүдэй нэрэ, обогууд, алдарта ёhоор бүридхэгдэжэ табигданхай. Тэдэнэй hүүлшын бэшэгүүд эндэ суглуулагдаа.

«Дайнай ветеранууд» гэhэн булан олон фото-зураг, нютагта ерээд, наhа барahан ветерануудай орден, медальнууд, элдэб грамотанууд олоной уэмжэдэ табигдаба.

Энээнhээ гадна урданай буряадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ бии (тогоон, торхо, тулга, гар тээрмэ г. м.).

Музейн нээгдэхэдэ, нютагаймнай ажалай ба дайнай ветерануудай баяр үгэнүүдые хэлэбэ. 73 наhатай ажалай ба дайнай ветеран, колхоз байгуулагшын нэгэ эдэбхитэн байhан Цыбикжан Чоймболович Жимбеев улаан лентэ хайшалжа, музейе түсхайтаар нээбэ. Ажалай ба дайнай ветерануудые hургуулиин hурагшад мүнөө хүндэтэйгөөр хараана.

Энэ музей байгуулха хэрэгтэ түс hургуулиин түүхын багша Надежда Бадаевна Минтасовагай үүргэ ехэ юм.

Дайнай үедэ бүхы совет хүнүүдтэ адли Совет Армиин илалтые нютагаймнай ажалшад шэрээлсэжэ байгаа. Жэшээнь, 1943 ондо эндэхи «Социализм» колхозой ажалшад 25000 түхэриг мүнгэ Эхэ оронео хамгаалгын жасада оруулhан байна. Түрүү ажалшадай нэгэн болохо Будашкеева Даринын нэрэ дээрэ И. В. Сталинай гар табилгатай телеграмма ерэhэн юм.

С. АЮШЕЕВА,
Дэрэстэйн дунда hургуулиин багша.

СОЁЛОЙ hОНИН

ЦЕХЭЙ ҮДЭШЭ

Улаан-Үдын авиационно заводой В. М. Мелешкинэй хүтэлбэрилдэг нэгэ цех хорин жэлэйнгээ ойе hаяшаг тэмдэглэбэ. Энэ баярта үдэр заводой соёлой «Рассвет» гэжэ ордондо цехэй хүдэлмэришэд, инженернүүд, болон алба хаагшад олоороо ерээ.

Цехэйнгээ хорин жэлые тэмдэглэжэ байhан заводойхидой урда hургуулиин уран hайханай коллективтэ хабаададаг эдир бэлигтэн мүнөө үеын бальна хатарнуудые гүйсэдхөө. Фойе соо соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй үнгын hайхан сэсэгүүдые эмхи гуримтайгаар дэлгээд, ирагуу хүгжэм зэдэлгэхэдэнь, ошон тойрон бүришье hайндэрэй hүр жабхалантай боложо үгөө hэн.

Соёлой ордоной ендэр дээрэ эндэхи хүдэлмэрилэгшэд Вера Фоменко Татьяна Елистратова хоёр гаража ерээд, халуун дулаан үгэнүүдые зэлжээлэн хэлэжэ, баяр енолоолой үдэшые нээбэ. Шефтээ абаhан hургуулиинхид заводойхидые амаршална. Удаань энэ үдэшые хүтэлбэрилэгшэдэй уряалаар Владимир Васильевич Ростопин энеэбхилhээр ендэртэ гаража ерэбэ. Энэл нүхэрэй ударидалга доро хорин жэлэй саана цех байгуулагдаhан юм. Тэрэ үедэ үшөө залуу ябаhан Авангард Иванович Шмаков, Георгий Григорьевич Сластин, Анатолий Степанович Бичевин, Ираида Сергеевна Новикова, Петр Николаевич Токарский гэгшэд мүнөө үйлэдбэриин ветерануудай болонхой. Тэдэнэр удаа дараалан ендэртэ гаража, цехэйнгээ хүгжэлтэ тухай, мүнөө үеын ажал хэрэг тухай hонирхолтойгоор хөөрэжэ, «Цехэй ветеран» гэhэн хүндэлэлэй лентээр зэм дээгүүрээ нэмэригдээд, дурасхаалай бэлэгүүдтэйгээр суглараагшадай халуун альга ташалга доро үдэшэгдэн буужа ерээ.

Заводой хүтэлбэриин зүгhөө эндэхи партийна организациин секретарь П. П. Соболев суглараагшадые халуунаар амаршалан, үгэ хэлээ. Удаань цехэй начальник В. М. Мелешкин Б. Окуджавын үгэ дээрэ В. Левашовой зохёоhон «Шинелез аба» гэжэ дууе гүйсэдхэжэ халуунаар үгтагдаба. Нүхэр Мелешкин цехэйнгээ уран hайханай бүлгэмдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Сцена дээрэ цехэй мүнөөдэрэй залуу халаан, үйлэдбэриин түрүүшүүл А. М. Иволгина, М. Б. Еланова, В. П. Шупурова, Л. С. Кравцов, П. С. Филин гэгшэд гаража өөhэдынгөө мэргэжэл, ажал тухай hонирхолтойгоор хөөрэбэ. Заводой профкомой түрүүлэгшэ Г. А. Вязинский үйлэдбэриин залуу түрүүшүүлдэ баярай үгэ хэлэжэ, тэдэнэй саашанхи ажабайдалда, ажал хүдэлмэридэ ехэ амжалтануудые хүсэбэ.

Энэ мэтээр соёлой «Рассвет» ордоной хүдэлмэрилэгшэд заводойнгоо цехүүдэй үдэшэнүүдые үнгэргэжэ, хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй урма баярые бадараажа байдаг.

О. АГНАЕВА,
уран бүтээлэй хүдэлмэриин союзууд хоорондын байшангай ахалагша методист.

ПОЭДҮҮДТЭЙ УУЛЗАБА

Улаан-Үдын 1-дэхи интернат hургуулида hаяхан буряад литературын долоон хоног үнгэргэгдэбэ. Долоон хоногой түгэсхэлдэ Буряадай уран зохёолшод уригдаhан байгаа. Социалис Ажалай Герой, суута багша, поэт Ц. Номтоев, поэдүүд Ц. Дондогой, Г. Базаржапова гэгшэд зохёохы ажал тухайгаа хөөрэжэ, шүлэгүүдээ уншаа.

hургуулиин уран hайханай коллективэй гэшүүд hайн концерт харуулжа айлшадаа баясуулhан байна.

Р. ДАШИЕВА,
БГПИ-гэй студентка.

ХАРАЛГА ЭХИЛЭЭ

Орлик. (Телефоноор абтаба). Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаhан уран hайханай харалга Ахын райондо эхилбэ. Энэ харалгын үедэ эгээл түрүүн «50 лет Октября» колхозой, хүүгэдэй саадай, ажаhуудалай хэрэглэмжые хангалгын комбинадай коллективүүд уран бэлигтэеэ танилсуулжа байна. Районой бүхы эмхи зургаанууд, hургуулинуудай коллективүүд мүн лэ харалгада хабаадаха юм.

«50 лет Октября» колхозой уран hайханай хүдэлмэридэ хабаадагшад мүрысэжэ байдаг. «Коммунизм» колхоз hаяхан ошожо, Балагтада ехэ концерт hаяхан харуулаа. Айлшадайнгаа концертые харагшад халуунаар угтаhан байна. «50 лет Октября» колхозой парткомой орлогшо Дугар Гаврилович Гергенов ажахыгаа ажалай амжалтатай, ажабайдалтай, ерээдүйн түсэбүүдтэй эндэ суглараагшадые танилсуулаа.

Түрэл республикынгаа ойн баярта зорюулагдаhан уран hайханай харалга мартын 20-до түгэсэхэ.

О. БАЛДАНОВА.

«БАЙГАЛ»—СЭЛЭНГЭДЭ

Буряадай гүрэнэй филармониин «Байгал» гэhэн дуу, хатарай ансамбль Сэлэнгын районоор гастрольдо ябана. Буряадай республикын 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаhан программатаяа ансамбль Юрөөгэй, Үбэр-Зөөхэйн, Ноёхоной ажалшадые hаяхан танилсуулба.

Республикын арадай артист Владимир Шагжиев, залуу дуушан Валентин Жаргалов гэгшэдэй гүйсэдхэhэн дуунуудые шагнагшад илангаяа халуунаар угтаhан байна. Тиихэдэ хатаршадай бэлиг шадабари мүн лэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнэ. Ансамблиин коллектив концерт табихынгаа хажуугаар, колхоз, совхозуудай үйлэдбэритэй танилсана. Урдань hайнаар найруулагдан табигдаhан номернуудые хатаршад, дуушад малшадай захилаар гүйсэдхэнэ.

Загастайн, Жаргалантын, Харганаагай ажалшад «Байгалайхидые» үшөөл хүлеэнхэй.

Н. НАМСАРАЕВ.

АЛДАР СОЛЫН МУЗЕЙ СОО...

Дайшалхы алдар солын музейнүүд үхибүүдые Эхэ орондоо дуратайгаар, патриотическа мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэдэ шухала үүргэ дүүргэдэг юм. Иимэ музейнүүд эдиршүүлэй хүсөөр hургуулинуудта байгуулагдадаг.

Улаан-Үдэ хотын 52-дохи hургуулиин музей 1967 оной февралиин 23-да нээгдэhэн. Мүнөө эндэ Совет Армиин суута полководецууд, граждан, Эсэгэ оронео хамгаалгын Агууехэ дайнуудай геройнууд тухай баян материал суглуулагданхай. Эндэхи пионерскэ дружина 1967 онhоо В. Б. Борсоевой нэрэ зүүжэ ябана. Тиимэhээ hурагшад Борсоевой дайшалхы намтар, габьяа тухай материалнуудые илангаяа оролдосотойгоор суглуулдаг. Буряадай морин сэрэгэй түрүүшын дивизиониие байгуулагшад, ветеранууд тухай, комсомол, пионер хаhадаа Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн эдиршүүд тухай баримтануудаар мүн лэ hонирходог. Сэрэгэй-патриотическа, хизаар оронео шэнжэлгын шэглэлтэй бусадшье материалнууд музейн экспонадууд болонхой.

Алдар габьяатанай нэрэ-солые мүнхэлхөөр бэдэрэлгын хүдэлмэри ябуулагшадай штаб хүдэлдэг. hургуулиин комсомолой комитедэй гэшүүд түс штабые хүтэлбэрилдэг юм. Гадна музейн советэй гэшүүд hуралсалай жэлэй туршада үнгэргэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудтай зохилдуулан, түсхай түсэб табидаг. Энэнь педсоведтэ зүбшэн хэлсэгдээд баталагдадаг. Классhаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэгшэ музейн советые хүтэлбэрилхөөр томилогдодог юм.

Шэнжэлгэ-бэдэрэлгын хүдэлмэри ябуулдаг эдиршүүд гансашье республика соогоо бэшэ, харин түрэл Буряадhаа гадуур аяншалан, хэрэгтэй материалнуудые олодог байна. Жэшээлхэдэ, 1967 ондо 12 hурагшаhаа бүридэhэн бүлэг Советскэ Союзай Герой В. Б. Борсоевой түрэhэн нютаг—Эрхүүгэй областиин Усть-Ордагай национальна округой Кырма тосхондо айлшалаад ерээ hэн. Эндэ Борсоевой түрэл гаралтай тэдэнэр танилсажа, хөөрэлдэhэн байна. Гадна Усть-Ордадахи В. Б. Борсоевой нэрэмжэтэ hургуулида орохон. Геройн дурасхаалда табигдаhан хүшөөе hонирхон хаража, түс hургуулиин hурагшадтай дүтын харилсаа холбоотой болоhон, мүнөөшье болотор бэшэг бэшэлсэнэ.

1969 ондо үхибүүд Львов хото зорижо, В. Б. Борсоевой наhанайнь ханитай, басагантайнь, дүү хүбүүн Илья Бузинаевичтай уулзаhан юм. Гадна Борсоевтой сүг дайлалдаhан сэрэгшэдтэ айлшалhан, хөөрөөень миндаhан дээрэ бэшэжэ абаhан байна.

Курска дүхэриг шадархи байлдаан совет хүн зоной сэдьхэлдэ мартагдашагүй. 52-дохи hургуулиин түлөөлэгшэд—15 хүн 1971 ондо тэндэ зорин ошожо, В. Б. Борсоевой командалга доро дайлалдаhан 32-дохи артиллерийскэ бригадын гаталhан замаар ябажа үзэhэн байна. Курск—Белгород гэhэн маршрудаар ябаха зуураа тон hонирхолтой материалнуудые суглуулаа hэн.

1973 ондо hургуулиин алдар габьяатанай нэрэ солые мүнхэлэгшэд Курска байлдаанай 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баяр ёhололдо хабаадалсаhан байна. Прохоровко тосхон шадар танкистнуудай дурасхаалда бодхоогдоhон хүшөө нээлгэн болоо hэн. Курска байлдаанда хабаадалсагшадай гар табилгатай карта Буряадай эдиршүүдтэ барюулагдаhан байха юм.

1974 ондо hургуулиин 28 эдэбхитэд дахин Львов хото хүрэжэ, Алдар Солын добуунда Львовой 67-дохи hургуулиин hурагшадтай уулзаа hэн. Түс hургуулиин пионерскэ дружина мүн лэ В. Б. Борсоевой нэрые зүүжэ ябадаг гэжэ тэмдэглэлтэй. Мүнөө болотор хоёр дружинын пионернүүд харилсаа холбоогоо таhалаагүй, хоорондоо бэшэлсэhээр юм. Борсоевой дайшалхы нүхэд А. С. Фролов, В. Д. Пузиков, Л. Н. Тихонравова гэгшэд Владимир Бузинаевичай намтарhаа hонирхолтой мэдээсэлнүүдые үхибүүдтэ дуулгаhан байна.

Арбан жэлэй саана, Майн 9-нэй үдэртэ Буряадай морин сэрэгэй түрүүшын дивизион тухай хөөрэhэн түсхай таhалга нээгдэhэн юм. Дивизионой бүридэлдэ хатуужал гараhан Н. С. Кузнецкий, Б. Р. Мужанов, С. Х. Митапов, Н. М. Туманов гэгшэд энэ таhалгын нээгдэхэдэ, уряалаар ерээ hэн. 1977 ондо эндэхи пионернүүд Москва хотодо үнгэргэгдэhэн дивизионой ветерануудай уулзалгада хабаадалсаа hэн. Генерал Доваторай морин сэрэгэй корпусой сэрэгшэдэй эрэлхэг зориг, габьяае гэршэлhэн материалнууд дайшалхы алдар солын таhалгын жасада оруулагдаhан юм.

Музейн экскурсовод, 9-дэхи классай hурагша Ира Казазаева хизаар оронойнгоо түүхэ шэнжэлдэг эдиршүүдэй Бүхэсоюзна слёдто хабаадалсаа hэн. Энэ удаа hургуулида РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын грамота барюулагдаhан, «hургуулиин эрхим музей» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

1980—1981 онуудай hуралсалай жэлдэ алдар габьяатанай нэрэ соло мүнхэлхөөр хүдэлмэри үргэлжэлүүлхээр тодорхой даабари үгтөө hэн.

Мүнөө музей hэльбэн шэнэлэгдээ. Бүхы стендүүд, харуулан ойлгуулгын зүйлнүүд хэhэг хэhэгээрээ хубаарилагдаа, музейн совет байгуулагдаа.

hургуулиин дайшалхы алдар солын музей hурган хүмүүжүүлгын бодото түб гэжэ тоологдодог. Революциин ба Эсэгэ оронео хамгаалгын дайнай ветерануудтай, партизан хүдэлөөндэ хабаадагшадтай, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, Совет Армиин сэрэгшэдтэй, түс hургуули ангхан дүүргэгшэдтэй уулзалганууд, пионерскэ дружинын ба отрядуудай сборнууд эндэ үнгэргэгдэдэг. Түүхын, литературын зарим хэшээлнүүд, сэрэгэй эхин бэлэдхэлэй hуралсал, эхин классуудта уран гоёор уншалгын урогууд эндэ болодог юм.

60 шахуу түсхай лекци, хөөрэлдөөнүүд эндэ халагалагдажа байдаг. Жэшээлхэдэ, «Пионернүүд-геройнууд», «Буряадай сэрэгшэд — Советскэ Союзай Геройнууд», «Комбриг В. Б. Борсоев тухай дурсалгануудhаа», «Илалтые тылдэ шэрээлсэгшэд», «Буркавдивизиониие байгуулгын түүхэ» гэhэн ба бусадшье темээр лекцинүүд музейн экспонадуудта үндэhэлэгдэн бэшэгдэнхэй юм.

Совет арадай революционно-дайшалхы ёhо заншалнуудые эдир үетэндэ тайлбарилан харуулхада музей ехэ үүргэ дүүргэнэ. Гадна hурагшад шэнжэлгын хүдэлмэридэ хабаадуулагдажа, энэ талаар онсо шуналтай, шадабаритай болоно гээшэ. Энээнии түс hургуулиин түүхын багша, дайшалхы алдар солын музейе хүтэлбэрилэгшэ А. С. Дорогина, класchaа гадуур хүдэлмэри ябуулдаг Л. А. Ганеева гэгшэд hайн ойлгодог байна.

Н. ДМИТРИЕВА.

ДУРАСХААЛ МҮНХЭ

Эсэгэ оронео хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баатарлиг дайшалхы замаараа алдар сууда гараhан Лев Михайлович Доваторай морин сэрэгэй корпусто полкын комиссар ябаhан, Улаан Одоной хоёр, Эсэгэ оронео хамгаалгын 2-дохи шатын орденуудтай Ардан Очирович Далаев Захааминай районой Үлэгшэн нютагай хүн юм. Тэрэнэй дурасхаалда зорюулагдан, Үлэгшэн нютагта дүрэ буляалдаалгын барилдаагаар, hур харбалгаар мүрысөөн үнгэргэгдэдэг болохонь. Байгша онhоо түрүүшынхеэ үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ районой хэдэн hургуулинуудhаа олохон түлөөлэгшэд сугларба. Дурасхаалай шанда хүртэхын түлөө 116 хабаадагшад хоёр үдэрэй туршада хаба шадалаа туршалсаhан, мэргэжэл шадабаряа, hорилго бэлэдхэлээ харуулhан, дээшэлүүлhэншье байха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ Үлэгшэнэй соёлой байшан, hургуулиин спортын зал соо нютагай ажалшад олоороо сугларaa.

Соёлой байшангай хибэс дээрэ эдир барилдаашад гаража, шанга тэмсэлэй эхи табиба. Зарим нэгэн яаха аргагүй булюу байжа, нюргадуулан унагаана, нүгөөдэ зариманиинь тэнсүү шанга тэмсэлдэ hүүлшынгээ хүсэ гарган илалта түйлана. Тиигэжэ мүрысөөнэй хоёрдохи үдэртэ түрүү hуури эзэлхын түлөө бэр хүсэтэй, гоё hайхан арга дүрэтэй, эгээл шамбайшуул уулзаба. Эндэ эдэбхитэй hайнаар, болгоомжотой нарин, hэримжэтэй хэрхо барилдаашад сахилгаан түргэн добтолгоор түрүү hууринуудые эзэлээ. Үлэгшэнэй дунда hургуулиин Г. Гуржапов, З. Дамдинов, Санагын—Ч. Логинов, Б.-Ч. Данжалов, Утаатын—Б. Цыренов, Ц. Цыренов, Закаменскын—В. Валеез гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө шэгнүүртэ илажа гараа. Тиихэдэ «Эгээн залуу» гэhэн түсхай шанда Гончиков Жаргал, «Илалта түйлахын түлөө эрмэлзэгшэ» гэhэн шанда Махаев Бато хүртөө.

Эдэ бүгэдые хаража байхадаа, районоймнай hургуулинуудта найдамтай бэрхэ залуу барилдаашадай ургажа ябаhаниие мэдэрбэбди. Саашадаа зүб мүрөөр hорилго, бэлдэлгэ хэбэл, өөhэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандабал, эдэнэй зарим нэгэн холо ошохо аргатай гэжэ hанагдана.

Национальна барилдаагаар ёhотой шанга тэмсэл болобо. Юундэб гэхэдэ, мүрысөөндэ хабаадахаяа районой, нютагуудай чемпионууд ерэжэ, хаба шадалаа туршалсаба ха юм. Хүнгэн шэгнүүртэ Харацайн совхозой хонишон В. Будаев хибэс дээрэ гарамсаараа, нүгөөдынгөө хүлдэнь шурган орожо, илалта түйлаба. Мүн Д. Ульзетуев, Ш. Амуров, А. Доржиев, Ш. Хазагаев гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө шэгнүүртэ илажа, харагшадай магтаал hайшаалда хүртөө. Тэнсүү шанга тэмсэлдэ эрхимэй эрхим гэгдэhэн чемпионой нэрэ зэргэдэ Үлэгшэнэй дунда hургуулиин физкультурын багша Ш. Хазагаев хүртэбэ.

Барилдаанай мүрысөөнэй түлэг дундаа байхада, hургуулиин спортын зал соо hур харбагшад шанга тэмсэлэй халуун хаhада абтанхай, шэнхинээтэ годлинуудаа сагаалсын гол руу табижа байбад.

Эрэшүүлэй дундаhаа 9-дэхи классай hурагша, СССР-эй спортын мастер Зоригто Гончиков мүрысөөнэй эхинhээ урагшаа гаража, тэрэнээ алдангүй, 544 очкотойгоор чемпионой нэрэдэ хүртөө. Тэрээнтэй ана мана харбалсаhан мэргэшүүл Бато Будаев (Закаменск), Эдик Шарастепанов (Үлэгшэн) гэгшэд удаадахи hууринуудые эзэлээ.

Эхэнэр мэргэшүүлэй дунда баhал шанга тулалдаан болоо. Хоёр үдэрэй дүн гаргахадаа, Үлэгшэнэй дунда hургуулиин 8-дахи классай hурагша Гэлэгма Очирова бултанhаа онобшотой мэргэн байжа, түрүү hуури эзэлээ. Удаадахи hууринуудта Закаменск хотын hурагша Ж. Раднаева, райбольницын хүдэлмэрилэгшэ Л. Гармаева гэгшэд гараhан байна.

Мүрысөөнэй ахамад судья, Харацайн совхозой директор П. С. Очиров, мүрысөө үнгэргэлсэhэн судьянар спортсменүүдэй ар... эрилтэ ехэтэй... тэдэнэй хүсэ... зэл оролдосые... сэгнэлтэ үгэhэ... тай.

Барилдаанай... ял хүдэлмэрэ... Багшанарай инс... Д. Д. Ульзетуе... гонихон болзо... байбашье, най... бэрхэ хүбүүдые... жо байhыень... гэршэлбэ. Тиих... гаар Ш. А. Ха... жа байhан хүд... шаалтай. Тэд... дэбжэлтэнүүдые... тын комитет... нииень дэмжэн... бальнь ехэл hа... hанагдана.

Мүрысөө үнг... соведэй түрүүл... маев, hургуули... К. С. Ардаев, З... гэдэй спортын h... ректор М. Ж. Л... нер В. П. Никол... хүсэ шадалаа... hан, дэмжэhэн... А. О. Далае... да зорюулагда... сөөн заншалта б... бүри Үлэгшэн... гэгдэжэ байха... ба.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт

ДИНАМЫНХИД ШАЛГА...

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдаалгын барилдаагаар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Зүүн Сибириин технологическа институдай спортзал соо болобо. Спортын наймаан бүлгэм болон клубай 95 барилдаашад хабаадажа, хаба шадалаа туршаhан. Мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн байха юм.

Энэ мүрысөөн имагтал барилдаашадай hорилго бэлэдхэлэй харалга бэшэ, мүн тренернүүдэй үнэн шударгы, зохёохы хүдэлмэриин шалгалта болобо. Үнэхөөрөөшье, манай республика дотор спортын энэ гоё hайхан зүйлые хүгжөөхэ талаар эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, бүхы мэргэжэл шадабаряа, эрдэм бэлигээ, арга дүрсээ элсүүлэн үгэжэ байдаг тренернүүд — багшанар, хүмүүжүүлэгшэд олон. Түсхайлбал, республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө энэ мүрысөөндэ илажа гараhан командануудай тренернүүд hайнаар хүдэлнэ гээд тэмдэглэлтэй.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ «Буревестник» бүлгэмэй Россиин соведэй чемпион, ВСТИ-гэй студент Петр Балдуев түгэсхэлэй уулзалгада Бато Цырендашиевые («Урожай») яаха аргагүй булюугаар диилэжэ, суглараагшадай зүгhөө халуун альга ташалгаар угтагдаба.

Удаадахи хоёр шэгнүүртэ мүн лэ студентнэрэй бүлгэмэй барилдаашад шалгараhан байха юм. В. Балдуев — В. Сухеевые («Динамо»), С. Замбалов В. Бальжиевые («Урожай») шүүгээ.

Саашадаа «Динамын» спортсменүүдэй илалта эхилбэ. А. Будаев Б. Будаевтай («Забайкалец») уулзахадаа, оройдоол нэгэ минутын туршада нүхэрөө нюргалдуулан унагааhан байгаа.

68 килограмм. А. Бардаханов («Динамо») — Б. Хандажапов («Буревестник») хоёрой барилдаанай хибэс дээрэ уригдахадань, зал соо нүүгшэд hэр-мэр гэлдэшэнэ. Бүлгэмэйнгөө Түбэй соведэй чемпион Владимир Хандажапов багжагар хүдэр бэетэй юм. Гонгын хангинахатай хамта, тэрэ нүгөөдынгөө хүлдэнь шурган ороод, түрүүшын балл абаадхина. Зүгөөр Александр Бардаханов тээлмэрдэжэ байнгүй, бүри эдэбхитэйгээр добтолжо, гурбан балл абаад, урагшаа гараба. Тиигэжэ тэрэ 5:2 тоотойгоор илалта түйлаа.

Удаадахи шэгнүүртэ хүлеэгдээгүй ушар болобо. Буряадай хүдөө ажахын институдай студент А. Новосельцев түрүү hуури эзэлхэ ёhотой гэжэ барилдаанда дурадайшуул багсаамжалаа hэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ бар хүсэтэй, өөрын онсо арга дүрэтэй спортсмен юм. Гэбэшье Александр хахад финалда шүүгдэжэ, гурбадахи hуурида гараhан байна. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ Г. Дугаровые («Трудовые резервы») диилэжэ, Ж. Молонов («Динамо») республикын чемпион болобо.

82 килограмм. С. Мордовской («Динамо») hайн hорилго бэлэдхэлтэй байhанаа харуулаа. «Буревестник» бүлгэмэй Россоведэй чемпион, багшанарай институдай студент Юрий Гармаевтай уулзахадаа, ехэ тоотойгоор шүүгдэжэ ябабашье, зоригоо мохонгүй, нүгөөдынгөө hэримжыень алдахуулжа, илалта түйлаhан байгаа. Финалда тэрэ Ванкеевые («Труд») тогтоон, торгонгүй булиба.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Б. Аюшеев, С. Шитиков дунда болон хүндэшэг шэгнүүрнүүдтэ шалгараhан байха юм.

hаяхан залуушуулай дунда Караганда хотодо үнгэргэгдэhэн СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ илажа, ороной чемпион болоhон Улаан-Үдын 11-дэхи ГПТУ-гай hурагша Николай Ивановой («Динамо») барилдахыень хараха дурадайшуул олон байба. Тэрэ гаhар хүндэ шэгнүүртэйшье hаа, хүнгэхэноор хүдэлжэ, гоё hайханаар барилдажа, тэдэнэй этигэл найдалые харюулаа гээд тэмдэглэлтэй. Залуу чемпионтой ана-мана, тэмсэжэ тулалдаха хүн олдобогүй.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Динамо» б... этэй команда... нерынь Н. ... илажа, ... дамжуулгын ... тын диплом... «Буревестниг... шад (ахалаг... Г. Б. Баймее... хи, «Трудовые... гэмэй түлөөл... ша тренерын... хутов) гурба... лээ.

hая болото... далгын барил... дэдэггүй бай... тив» бүлгэм... нер, спортын... жаб Гулгенов... наар хүдэлжэ... тэмдэглэхэ ... «Локомотивай... шад хэдэн ... жа, табадахи ... hан байха юм.

Б-М.

ЗУРАГУУД... республикын чем... довский («Ди... рысөөнэй суд... хоорондын к... мастер Г. Ц... лоновто ша... байна.

В. ПЛУ...

ТОБШОХОНООР

△ Холын зайда урилдаалгаар командаараа хоёр удаа дэлхэйн чемпион болоhон, уласхоорондын классай СССР-эй спортын мастер Татьяна Позднякова табан мянган метрэй зайда урилдахадаа түрүү hуури эзэлээ. Тбилиси хотодо СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэhэн энэ урилдаанда нютагаймнай басаган эрхимлэжэ гараа. Мүн «Трудовые резервы» бүлгэмэй гэшүүн, спортын мастер Ольга Рымарева эрхимлэгшэhээ 50 секундаар хожомдожо ерээ. Тэрэ эндэ табадахи hуури эзэлээ. Гурбан километрэй зайда урилдаhан Татьяна Гуринова наймадахи hуурида гараа.

△ «Запорожсталь» заводой стадион дээрэ үбэлэй хүнгэн атлетикээр СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэhэн мүрысөөндэ манай республикын хэдэ хэдэн спортсменүүд хабаадалсаба. «Трудовые резервы» бүлгэмэй инструктор, мастерта кандидат Виктор Вихров, техническэ мэргэжэл олгодог управлениин бухгалтер Наталия Соболева гэгшэд РСФСР-эй суглуулагдамал командын нэрэhээ мүрысэхэдөө бронзо медальнуудта хүртэбэ. Эндэ Соболева спортын зургаан зүйлөөр мүрысэхэдөө 4256 очко абаа гэхэ гү, али энэнь манай республикын хүнгэн атледүүдэй дунда тогтоогдоhон эрхим дүн болоно. Мүн Вихров долоон зүйлөөр мүрысэхэдөө 5000 очко абаа. Энэнь баhал республикын эрхим дүн болоно.

△ СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө Челябинск хотодо үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ хабаа... АССР-эй спо... үрэ дүн хар... лика доторо... рекорд тогт... хэд бэ гэхэдэ... тын мастер ... кова, масте... Сергей Анто... но. Ситников... ган метрэй ... 46,4 секунда... даа, республи... нэ рекорд ... Тиихэдэ Анто... метрэй зай... даа, республи... рекордые хэ... улүүлжэ ша...

М.

ГАИ-гай экран

Байгша оной март hарын хоёрдохи долоон хоногой туршада республикын харгы замууд дээрэ юhэн усал болоhон байна. Харгын захаар гү, али харгы хүндэлэн үнгэржэ ябаhан табан хүн дайруулhан байба. Жолоошод харгын дүрим эбдэhэн ябаган хүнүүдтэ дурагүйдэдэг аад лэ, харин өөhэдөө ябагалхадаа, харгын дүрим эбдэдэг, элдэб аяг ааша гаргадаг байhаниинь гайхалтай. Нэгэ ушар дурдая. Онохойн модоной комбинадай жолоошон В. Семенов ажалайнгаа hүүлээр архидаад, hогтуугаар гэртээ харижа ябаhаар архидаа диилдэжэ, харгы дээрэ унташаhан байба бшуу. Энэ харгыгаар ябаhан «КАМАЗ» машинын жолоошон хэбтэhэн хүниие орой обёоржо, хүндэ техникээ зогсоожо шадангүй. В. Семеновые дайруулжархёо ха юм. Холбоолжоной уурхайн участогай начальнигай орлогшо Н. Малеев hогтуу дээрэhээ болгоомторгүйгөөр машинаhаа буужа ябаhаар машинада дайруулhан байна.

Машинаая гэдэргэнь сухарюулхадаа hэримжэтэй байха гэhэн дүримые зарим жолоошод мартажархина. Тэдэнэй нэгэн Горхон станциин депогой жолоошон В. Власенко машинаая гэдэргэнь сухарюулхадаа, харгын захада байhан хоёр эхэнэрые дайруулhан байба. Тэдэ хоёрынь хүндөөр гэмтэнхэй, больницада оруулагдаа.

Долоон хоногой туршада республикын харгы замууд дээрэ арбан хүн хүндөөр гэмтэhэн байна. Мүн энэ үе соо hогтуугаар машина жолоодожо ябаhан 30 хүн ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ, ниитын инспекторнуудта баригдаа. Харгы заhабарилгын хоёрдохи управлениин В. Качин, «Бурятобувьбыт» нэгэдэлэй сабхишан Б. Бернштейн, оньhожоруулагдамал нүүдэл 101-дэхи колонныи Р. Балданов, пенсионер Г. Вавилов гэгшэд тэдэнэй тоодо ороно.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Еще до войны...»—уран hайханай фильм. (1-дэхи ба 2-дохи сери). 12.05—Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй Ехэ хоорой концерт. 12.35—Шэнэ hонин. (12.40 хүсэтэр). 15.15—Шэнэ hонин. 15.35—Гэр байрын-коммунальна ажахын ба хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ. 16.20—Вс. Вишневский. «Оптимистическая трагедия». 17.05—Армениин телевидени болон радиогой скрипкэ дээрэ наадагшадай ансамблиин концерт. 17.25—Конькигаар урилдаалгаар уласхоорондын мүрысөөн. 18.00—Черкасска областиин «Радяньска Украина» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Л. Иванищенкэтэй hурагшад уулзаха.

Улаан-Үдэ. 18.45—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.15—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М)—ЦСКА. (2-дохи ба 3-дахи шата). 20.40—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.55—О Генриин расскзуудай удхаар табигдаhан «Трест, который лопнул» олон серитэй уран hайханай фильм. (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Ородой музей». 23.05—Санын спортоор СССР-эй чемпионат. 5 км. Эхэнэрнүүд. 23.35—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 —Дамжуулгын программа. 13.00—Англи хэлэн. 13.30—Физикэ. 8-дахи класс. «Реактивна хүдэлөөн». 14.00—«Шинии ленинскэ библиотекэ». «Коммуныи хүшөөнүүд». 14.20—«Совет уран зурагай искусство». П. Д. Корин. 15.05 — «Заездочет» — тележурнал. 15.15—В. Гюгогой ажабайдалай болон зохёохы ажал... hанууд. 16.50...

Москва. ... ухаан ба аж... ктидада айл...

Улаан-Үдэ. ... нууд. 19.25— ... шадта дамжу...

Москва. ... нойрсогты. ... — «Франц... 21.45—Барим... — «Время»... дуунай бүхэ... лиин түгэсхэл...

Р. Б...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, машинное бюро—2-57-63, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01348. Заказ № 64. Индекс 0464...